

Academicianul Emilian Popescu (1928-2020)

DIN SUMAR:

- *Semnul Sfintei Cruci* – **PROTOS. SIMEON (PINTEA)**(p. 2)
- *Tatăl se bucură și îi respectă fiului dorința de cunoaștere* – **† PS BENEDICT BISTRÎȚEANUL**(p. 3)
- *Părintele Protopop Aurel Munteanu – 80 de ani de la martiriu (10 septembrie 1940)* – **DR. MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN**....(p. 4)
- *Icoana modelului pastoral* – **DR. EUGEN-ADRIAN TRUȚĂ**....(p. 5)
- *Pelerinaj muzical la Mănăstirea Nicula* – **CONSTANȚA CRISTESCU**.....(p. 5)
- *Preotul Ioan Truța (Truția) (1928-1954)* – **VASILE IUGA DE SĂLIȘTE**.....(p. 6-7)
- *Fundamentalismul trăirist-experiențial. Depășirea misologiei ortodoxe (1)* - **IOAN LISANDRU BALAN** (p.8)
- *Părintele Liviu Șugar la ceas de bilanț* – **PR. IUSTIN TÎRA**.....(p. 12)

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Un dascăl de vocație și credincios – Academicianul Emilian Popescu

Ele 25 august 2020 a trecut la cele veșnice Academicianul Emilian Popescu. Avea o vârstă frumoasă, pentru că se născuse pe 20 februarie 1929, în Orlești, județul Vâlcea. Cei ce l-au cunoscut știu că era un om de o verticalitate morală excepțională și în același timp bun specialist în domeniul său.

Făcuse Seminarul Teologic la Râmnicu Vâlcea, Facultatea de Filologie, Secția limbi clasice, la București și Institutul Teologic. A fost ucenicul marelui teolog Dumitru Stăniloae. Și, cum se știe, a ajuns mare bizantinolog reprezentând laicatul ortodox erudit și evlavios. Mulți dintre clericii noștri din țară și din străinătate își datorează pregătirea lor într-ale bizantinologiei academicianului Emilian Popescu.

În studiile și articolele sale ne întâlnim cu un om de o rigoare intelectuală puternică și o informare științifică bazată pe izvoare serioase. Profesorul Emilian Popescu argumentează apostolicitatea creștinismului românesc prin faptul că în Dobrogea au predicat direct Sfinții Apostoli Andrei și Filip.

În Comisia Părinți și Scriitori Bisericești, numită ulterior Comisia Patristică, Profesorul Emilian Popescu a avut un rol covârșitor. În paralel fiind profesor la Facultatea de Teologie din București, a format un număr impresionant de studenți, masteranzi și doctoranzi.

Eu n-am fost student teolog la București, dar am fost doctorand. Prima dată am dat examenul de admitere la doctorat în 1982, pe când eram preot la Turda. Domnul Profesor Emilian Popescu făcea parte din comisie, examinând la limba greacă. Când m-am prezentat să văd rezultatul, acesta era negativ. Domnul Profesor Emilian Popescu era pe coridor. A căutat momentul când nu era nimeni în jur, și mi-a spus: „Părinte, după notele ce le-ai avut trebuia să intri. A venit însă poruncă de la Departament și de la Securitate să nu intri și n-ai intrat. Risc spunându-ți acest lucru, dar nu m-a lăsat conștiința să tac”. Am intrat de abia a patra oară, în 1985.

Din momentul acela am realizat că Academicianul Emilian Popescu, pe lângă faptul că este un mare specialist în bizantinologie, are din punct de vedere moral, o statură integră și că este de o demnitate și verticalitate de nedescris. Pe bună dreptate l-am prețuit și l-am iubit până când l-a chemat Dumnezeu.

Alături de Teodor M. Popescu, Alexandru Elian, Virgil Cândea, este un ilustru reprezentant al intelectualității erudite și evlavioase. Pe lângă faptul că mare număr dintre credincioșii noștri cu pregătire medie sunt și practicanți și rugători, iată că există și intelectuali de mare clasă care iubesc Biserica și au o viață liturgică normală.

Spunem lucrul acesta mai ales acum, când se deschid școlile, și facultățile își reiau activitatea. Profesorul Emilian Popescu cu toată ființa lui era dăruit studiului și misiunii didactice. Îi vom simți lipsa din viața noastră academică, dar, de acolo de sus, va fi pe mai departe împreună cu noi.

Nu-i puțin lucru să-i formezi pe tineri. „Arta artelor, zice Sfântului Grigorie de Nazianz, este să-l formezi pe om, cea mai instabilă și cea mai complicată ființă dintre viețuitoare”. Și lucrul acesta îl știa Emilian Popescu.

Pentru ca lumea în care trăim să devină mai bună, nu există altă soluție decât educarea tinerilor. „Așa precum pentru înmorierea unei grădini trebuie să se sădească arbuști noi, iar, ca să crească și să înflorească trebuie să fie bine îngrijiți, mai ales că nu există posibilități prea mari de a transplanta arbori bătrâni și de a-i face să rodească”², tot așa, pentru îmbunătățirea atmosferei din societate nu există altă posibilitate decât educarea tinerilor. Or, lucrul acesta l-a făcut Profesorul Emilian Popescu toată viața.

Pe tinerii noștri nu-i putem scoate din lumea postmodernă în care trăim, ci trebuie să-i învățăm ca, folosindu-se de facilitățile veacului, să fie selectivi. Așa-i educa Sfântul Vasile cel Mare pe tineri, să fie ca albinele care culeg doar ce-i bun din flori: „Acelea nici nu se duc fără nicio alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile peste care se așază, ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul îl lasă cu plăcere”³.

Și fiindcă am pomenit de Profesorul Emilian Popescu, și de alți câțiva intelectuali de marcă care s-au ocupat de tineri, nu putem ignora faptul că sunt totuși destul de mulți dascăli cu modeste preocupări spirituale, cărora li se adresează Octavian Goga: „Nu găsiți că ar trebui făcut ceva pentru a ne salva tineretul, dându-i dascăli luminați, cari în școlile secundare să-i învețe credința în Dumnezeu, și preoți cu guri de aur care să cuvânteze acolo în centrele studențimii noastre universitare? Fiindcă, așa cum suntem astăzi, noi nu știm ce vrem și nici nu știm unde mergem”⁴.

Profesorul Emilian Popescu s-a preocupat de tineri. Noi trebuie să ne preocupăm de tineri, fiindcă Înțeleptul Solomon ne spune: „Deprinde pe tânăr cu puterea pe care trebuie să o aibă; și chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea” (Pilde 22, 6)

¹ Jan Amos Comenius, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980, p. 7.

² *Idem*, p. 14.

³ Sfântul Vasile cel Mare, *Către tineri*, PSB 12, EIBMBOR, București, 1986, p. 569.

⁴ Octavian Goga, *Pe urmele unui trecător*, Arad, 1901, p. 32.

Semnul Sfintei Cruci

Protos. Simeon Pintea

Semnul Sfintei Cruci este cel mai frecvent act liturgic creștin, atât în ceea ce privește cultul public cât și cel particular. Însemnarea cu semnul Crucii este un act sacramental comun deopotrivă clericilor și credincioșilor laici. Toți cei botezați au dreptul și datoria să se însemneze cu semnul Crucii. De asemenea, trebuie menționat faptul că semnul Crucii, făcut pe frunte, este unul dintre cele mai vechi ritualuri ale Bisericii creștine. Deja Tertulian, în veacul al II-lea, îl pune pe seama tradiției transmise din generație în generație, ca pe un obicei creștin moștenit din timpuri străvechi: „Dacă te întrebi că există asupra acestui obicei, adică de a-ți face semnul crucii, vreo însemnare în Scriptură, ori în alte scrieri, vei constata că nu există, ci doar transmis prin tradiție și fidelitatea credinței”¹. Iar Sfântul Vasile cel Mare îl menționează, alături de rugăciunea făcută cu fața spre Răsărit, printre tradițiile nescrise provenite de la Sfinții Apostoli: „Despre dogmele păstrate în Biserică, pe unele le avem din învățătura scrisă, iar pe altele le-am primit din tradiția apostolilor. Ambele forme de transmitere au aceeași putere pentru credință. Și oricine are o inițiere cât de mică în chestiunile bisericești nu va ridica obiecții împotriva acestei afirmații. Fiindcă, dacă am încerca să lăsăm la o parte obiceiurile (care n-au temei scris), ca și când n-ar avea mare însemnătate, am greși păgubind Evanghelia în cele esențiale. De exemplu, ca să amintesc de primul și cel mai obișnuit: ce temei au cei care speră în numele Domnului Hristos să se însemneze cu semnul Crucii? Din ce scriere am învățat să ne întoarcem spre răsărit în timpul rugăciunii?”².

Originea acestui semn se află în cultul comunității iudeo-creștine. De aceea, pe bună dreptate, se poate afirma faptul că cinstirea generală a crucii este atât de veche ca și creștinismul însuși. La origine, semnul crucii însă, nu făcea aluzie la Pătimirea lui Hristos, ci desemna, mai degrabă, slava Sa divină. Pentru prima comunitate creștină, semnul Crucii era pus în legătură cu litera tau din alfabetul grecesc, a cărei grafie în vechime era „+”. Aceasta este, de altfel, și ultima literă a alfabetului ebraic, unde Îl desemnează pe Dumnezeu, precum omega, din alfabetul grecesc. Profetul Iezechiel prevestise deja că membrii comunității mesianice vor fi marcați pe frunțile lor cu acest semn: „Și a zis Domnul: «Treci prin mijlocul cetății, și însemnează cu semnul crucii pe frunte, pe oamenii care gem și care plâng din cauza multor ticăloșii care se săvârșesc în mijlocul lui». Iar celorlalți le-a zis în auzul meu: «Mergeți după el prin cetate și loviți! Să nu aveți nicio milă și ochiul vostru să fie necruțător! Ucideți și nimiciți pe bătrâni, tineri, fecioare, copii, femei, dar nu vă atingeți de niciun om, care are pe frunte semnul «+»! Și să începeți cu locul Meu cel sfânt»” (Iezechiel 9, 4-6). De asemenea, Sfântul Ioan Teologul în Apocalipsă amintește despre robii lui Dumnezeu pecetluiți pe frunțile lor (cf. Apocalipsa 7, 3) aceștia având numele Mielului și numele Tatălui pe frunte (cf. Apocalipsă 14, 1). Or, această pecete îi corespunde tocmai semnului lui Iezechiel. A fi pecetluit cu acest semn, exprima purtarea numelui lui Dumnezeu pe frunte. Dar, potrivit documentelor creștine din epoca primară, marcate profund de teologia iudeo-creștină, numele Tatălui este Fiul și Cuvântul întrupat. Așadar semnul Crucii cu care erau pecetluiți primii creștini reprezenta pentru ei numele lui Dumnezeu, adică Cuvântul, și însemna că aceștia erau închinați Lui. Poate așa se explică și faptul că unii dintre creștinii epocii primare purtau pe frunțile lor tatuat semnul crucii ca semn distinctiv. Imprimat în piele, acesta devenea o pecete de neșters.

Această simbolică se va modifica în mediul creștinilor proveniți dintre păgâni. La ei, semnul crucii va dobândi o altfel de interpretare, în conformitate cu grafia grecească a literei tau. Dacă era scrisă sub forma „+” ea se referea la instrumentul prin care S-a jertfit Hristos. Iar dacă era scrisă sub forma „X”, ea îl desemna pe Hristos însuși (X este prima literă din cuvântul Hristos). În ambele cazuri, sensul fundamental era acela că cel botezat era închinat lui Hristos. Mai târziu, Răstignirea pe Cruce a început să fie asociată cu Învierea lui Hristos, astfel încât instrumentul pe care S-a jertfit Dumnezeu-Omul a dobândit o dublă semnificație, pe de o parte instrument al suferinței și al morții, pe de alta, biruință asupra morții, deci înviere și viață, căci „prin cruce a venit bucurie la toată lumea”. Crucea e astfel expresia puterii divine ce acționează prin moarte.

Semnul crucii apare mai întâi în legătură cu riturile baptismale. Pecetluirea cu semnul Crucii la botez era considerată expresia mântuirii și a devenit un act liturgic pentru noii botezați, care erau însemnați pe frunte și în alte părți ale trupului. Un episcop african

din veacul al IV-lea, scria: „Nu v-ați născut încă, din nou, prin botez, ci prin semnul Crucii ați fost zămisliti în sânul Bisericii”³. Chiar și în zilele noastre, primul act liturgic care deschide riturile prebaptismale, este însemnarea cu semnul Crucii a celui care vine spre Botez, la frunte, pentru minte, la gură, pentru cuvânt și suflare și la inimă, pentru că e centrul vital și spiritual al ființei umane. Semnul crucii devine astfel, un semn de identitate creștină. În epoca persecuțiilor creștinii se recunoșteau între ei și prin intermediul acestui semn. Iar înainte de a fi martirizați, Sfinții Mucenici se însemnau cu semnul Crucii afirmând prin acest gest credința nestrămutată în Domnul Hristos.

Alături de semnul Crucii făcut pe frunte cu degetul, sub formă de binecuvântare, apare în evul mediu timpuriu și semnul mare al Crucii, însemnat pe întregul corp⁴. În decursul vremii, acest gest liturgic a avut însă diferite forme, în funcție de învățătura de credință pe care o exprima simbolic. Până astăzi, putem remarca, bunăoară, faptul că un creștin ortodox se însemnează altfel cu semnul crucii decât unul romano-catolic, sau decât unul care ține ritul vechi ruses cel dinaintea de reforma liturgică a patriarhului Nikon. În tradiția liturgică ortodoxă, semnul sfintei Cruci se face în felul următor: împreunăm cele trei degete mari de la mâna dreaptă, prin care

Cruce portabilă. Zugrav din Laz (jud. Alba)
Dată: cca. 1830-1850

simbolizăm Treimea, iar degetele mici le închinăm în podul palmei, căci ele simbolizează cele două firi, dumnezeiască și omenească, a Cuvântului Întrupat. Apoi ridicăm mâna la frunte în numele Tatălui, o ducem la piept în numele Fiului și o trecem de la umărul drept la umărul stâng în numele Sfântului Duh. Astfel, semnul Crucii devine o mărturisire a credinței în dogmele fundamentale ale Ortodoxiei: Sfânta Treime, Divino-umanitatea lui Iisus Hristos și iconomia mântuirii noastre.

Părinții noștri întru credință, tâlcuind semnul Crucii, învăță că fruntea omului închipuie cerul, pânțele pământul și umerii locul și semnul puterii. Ridicând mâna la frunte e ca și cum am cere Tatălui ceresc să sfințească mintea noastră neputincioasă și slabă și să o izbăvească de cugete rele. Ducând-o apoi la pânțele, ne rugăm Fiului care S-a pogorât pentru mântuirea noastră să ne scape de patimi. Iar trecând-o pe la umeri, chemăm pe Sfântul Duh care împlinește lucrarea mântuirii noastre și pe toate le sfințește, să întărească și să sfințească puterile noastre spre săvârșirea faptelor bune; iar când zicem Amin, făgăduim înaintea lui Dumnezeu să ne facem vrednici de semnul crucii.

Sensul profund, sacramental și duhovnicesc, al acestui gest liturgic, precum și puterea ce izvorăște din el, sunt reflectate de

poezia imnografică a Răsăritului ortodox. Creștinul dreptslăvitor crede că semnul Crucii este „semn dumnezeiesc”, „lauda creștinilor, armă nebiruită și întărire a credinței”, „păzitoare drept măritorilor creștini și slava mucenicilor”, „păzitoare a toată lumea”, „podoaba Bisericii”, „stăpânirea celor ce conduc”, „întărirea credincioșilor”, „slava îngerilor și demonilor rană”. De aceea, ne și pecetluim atât de des cu acest semn.

Părinții Bisericii ne învață să facem semnul crucii cu credință și cu evlavie în toate împrejurările vieții noastre. Să îl facem corect, nu repezit și schilodit. Să îl facem lent și mare ca să ne cuprindă în întregime. „La orice ieșire din casă și plecare, la orice început și sfârșit, la îmbrăcare ori descălțare, înainte de a face baie, de a merge la masă, de a aprinde lumina, de a ne așeza în pat să ne odihnim ori de a ne așeza pe scaun, la orice treabă zilnică să ne însemnăm fruntea cu semnul Crucii”⁵, ne învață Tertulian. Căci „totul este înfăptuit prin cruce – afirmă Sfântul Ioan Gură de Aur. Botezul este înfăptuit prin cruce (într-adevăr trebuie să primești acel sphragis-pecete); punerea mâinilor se face prin semnul crucii. Fie că ne aflăm într-o călătorie, fie că suntem acasă, s-au oriunde ne-am afla, crucea e o mare binefacere, o armură salvatoare, un scut inexpugnabil contra demonilor”⁶. De aceea și Sfântul Chiril al Ierusalimului îndeamnă pe creștin: „fă acest semn și când mănânci și când bei, și când stai jos și când te culci, și când te scoli, și când vorbești, și când mergi; într-un cuvânt, în tot ceea ce săvârșești”⁷.

Semnul Crucii, semn prin excelență, semnul lui Hristos, semnul identității noastre ne călăuzește întreaga noastră viață creștină cât timp petrecem în lume. Iar în ceasul plecării, semnul Crucii ne păzește sufletul de demoni în timp ce străbate văzduhul pentru a se prezenta în fața Dreptului Judecător. Acest fapt ni se relatează și în viața Sfintei Macrina, sora Sfinților Vasile cel Mare și Grigorie de Nyssa. Aceasta, înainte de a adormi în Domnul, și-a rostit rugăciunea și „și-a îndreptat mâna către față pentru pecetluire cu semnul Crucii”⁸, apoi răsuflând puternic și adânc și-a încheiat viața. Credinciosul pleacă din lume, deci, pecetluit cu semnul Crucii și cu speranța învierii și a vieții eterne.

⁵ TERTULIAN, *De corona*, 3, 4.

⁶ *Hom. Filip*, III, 13.

⁷ Sf. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze*, traducere Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 56.

⁸ SFÂNTUL GRIGORIE DE NYSSA, *Omiliile la praznicele împărătești. Viața Sfintei Macrina*, traducere A. CORBU, M. I. RIZEANU, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2015, p. 186.

Comunicat

Noi îndrumări bisericești care se aplică din data de 1 septembrie 2020

ancelaria Sfântului Sinod a transmis miercuri, 2 septembrie 2020, un document cu actualizarea punctului nr. 14 din Îndrumările adresate recent parohiilor și mănăstirilor din Patriarhia Română, în contextul epidemiei de Covid-19.

În contextul publicării HG nr. 729/2020 pentru modificarea și completarea anexei nr. 3 la HG nr. 668/2020 privind prelungirea stării de alertă pe teritoriul României începând cu data de 16 august 2020, precum și stabilirea măsurilor care se aplică pe durata acesteia pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de Covid-19 (Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 797 din 31 august 2020), document legislativ care intră în vigoare începând ca data de 1 septembrie a.c.,

Punctul nr. 14 din cadrul Îndrumărilor date de Patriarhia Română în 17 iunie a.c. și redate în 17 iulie a.c. și în 17 august a.c. se modifică după cum urmează:

„14. Începând cu data de 1 septembrie 2020, unitățile de cult, în special cele care desfășoară activități social-filantropice, pot relua organizarea de agape/servirea mesei în interiorul spațiilor anexe ale bisericii autorizate în acest sens (cantine sociale, săli de mese etc.), cu participarea a cel mult 50 de persoane, precum și în exteriorul acestor spații, cu participarea a maximum 100 de persoane. În ambele cazuri este obligatorie respectarea regulilor de distanțare fizică (în interior, se va păstra distanța de 2 m în orice direcție, între persoane; în exterior, se va păstra distanța de 1,5 m în orice direcție, între persoane)”.

Cancelaria Sfântului Sinod

¹ TERTULIAN, *De corona*, 4.

² SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Despre Sfântul Duh*, (27), în PSB, vol. 12, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 79.

³ Jean DANIELOU, *Simboluri creștine primitive*, traducere Anca OPRIC și Eugenia ARJOCA IEREMIA, Editura Amarcord, Timișoara, 1998, p. 121.

⁴ Jean DANIELOU, *Simboluri creștine primitive...*, p. 123.

† BENEDICT Bistrițeanul

Episcop Vicar al

Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

Tatăl se bucură și îi respectă fiului dorința de cunoaștere

Nnceputul parabolei este dezarmant de simplu. Fiul cel mic, la un moment dat, „urându-i-se” de casă, îi cere tatălui său partea de avere ce „i se cuvine”. Dar ceea ce este și mai de neînțeles și chiar tulburător pentru simțul comun, este reacția tatălui. Fără a cere lămuriri suplimentare, fără a reproșa, fără a se înfuria, îi împlinește solicitarea și îi dă „partea lui”. Este vorba aici de a acționa în virtutea libertății, componentă esențială a dragostei. Dar, socotesc că se mai poate adăuga ceva: reacția tatălui face parte din procesul de maturizare pe care orice părinte și-l dorește pentru copiii lui.

Maturizarea unui tânăr surprinde cel puțin două momente, pe care le socotesc obligatorii, într-o succesiune temporală și locativă firească, dar și într-o desfășurare concomitentă, în virtutea identității și continuității de conținut. Orice tânăr își începe itinerariul și formarea lui „în casă”, într-un „acasă”, care înseamnă o primă etapă fondatoare, în care se cimentează un mod de viață, un set de principii, o ierarhie a valorilor, un proiect de viață, mai mult sau mai puțin coerent, dar care, într-o formă destul de consistentă, va determina un itinerariu biografic specific. Există un timp pentru această ședere formativă, protectivă, îndrumătoare, edificatoare, și există și un spațiu aferent, care împreună descriu ceea ce noi numim copilărie și, cu extindere, adolescență. Acest timp și spațiu sunt fundamentale în dezvoltarea fizică, psiho-emoțională, dar și religioasă a oricărui tânăr. Tocmai de aceea se și constituie într-un punct de referință pentru tot parcursul existenței sale. Dar nu sunt și suficiente pentru buna lui formare. Un tânăr nu va putea rămâne permanent în casa părinților săi, atitudinal vorbind, dar chiar și locativ. Pentru buna lui formare, plecarea de acasă îi oferă partea care „îi lipsește”, față de „partea care i se cuvine”, și pe care o are deja. Într-un fel și lumea i se cuvine, a fost creată pentru el și, în consecință, este chemat să o cunoască, să o îmblânzească și să o stăpânească. O bună așezare în casa părintească, la care se adaugă și disponibilitatea lui la o creștere firească în cunoaștere și experiență, îl vor ajuta să se plaseze bine și în afara casei. Lumea care i se deschide este un spațiu nesfârșit, cu care tânărul este chemat să ia contact, să îl exploreze, să îl descifreze și să se bucure deplin de el, în cele din urmă. Acest proces presupune „o lărgire” a existenței sale, dar este și însoțit de posibile și imprevizibile provocări.

Motivele plecării

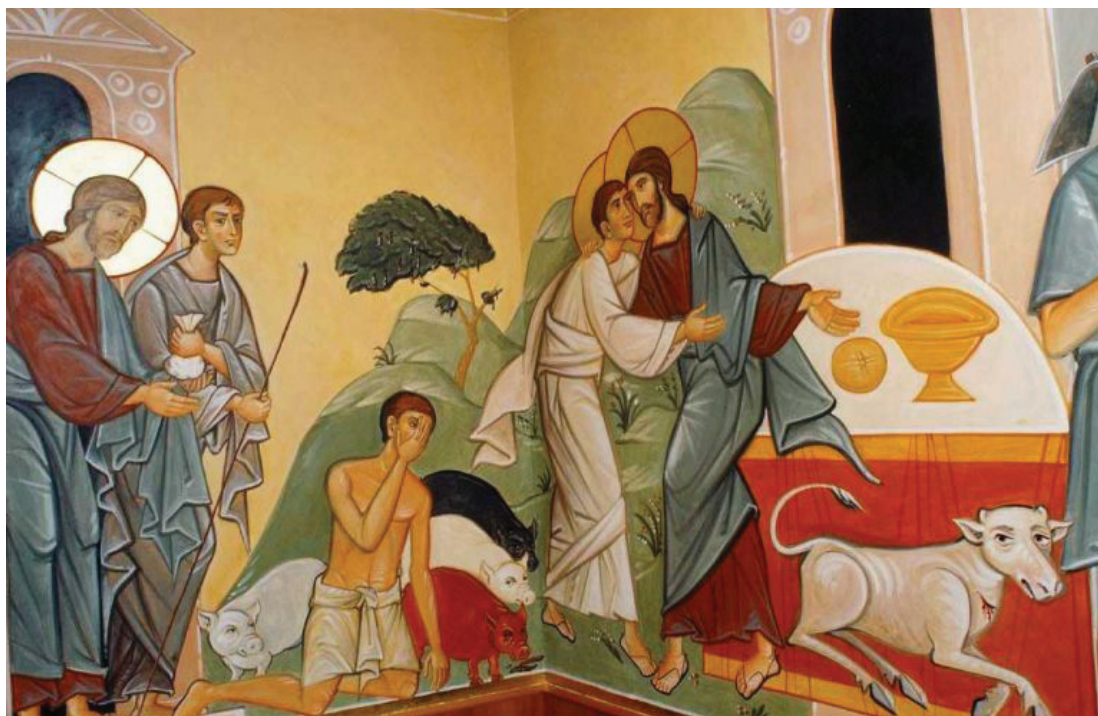
Socotesc că trei sunt motivele evidente care îl fac pe tânăr să părăsească în afara, înspre lume, ignorând siguranța casei și preferând aventura cu foarte multe necunoscute și riscuri – dorința de cunoaștere, nevoia de experiență personală și setea după o viață trăită la maximum. Toate cele trei argumente sunt valide și pot să justifice o astfel de decizie. Le vom lua pe rând.

1. *Dorința de cunoaștere* este caracteristică omului încă de la început, așezată în însăși ființa omului, așa cum l-a făcut Dumnezeu. Rațiunea, una din cele trei funcțiuni ale sufletului, îl exprimă pe om în acest proces continuu. Dar și simțirea (sentimentul) ce exprimă puterea de a iubi îl vădește pe om în același sens, întrucât calea cunoașterii este calea dragostei, dar și invers, numai iubind cineva poate să cunoască cu adevărat. Iar puterea volitivă îndreaptă acest proces pe linia binelui și a elibe-

rării de rău, ca sursă a confuziei, ignoranței și a împietririi în necunoaștere. Aș aduce spre exemplificare o interpretare specifică pe care Sfântul Isaac Sirul o face raiului și lumii în afara lui. Într-o cheie hermeneutică a providenței iubitoare a lui Dumnezeu care conduce toate spre bine, acesta afirmă că raiul a reprezentat doar o etapă în dezvoltarea omului, ce ține de copilăria sa, iar lumea i-a fost dată ca o etapă ulterioară, în care să se bucure de întreaga creație. Finalul este dat nu de întoarcerea în rai, ci de intrarea în Împărăție¹. Folosindu-ne de această lectură, extrapolând, am putea accentua importanța casei părintești, dar, deopotrivă și deodată cu aceasta, și importanța lumii, în maturizarea unui tânăr. Lumea are mai întâi de orice conotații pozitive, în acea paradigmă paradisiacă „toate erau bune foarte” (Facere 1, 31), la care se adaugă o vizibilă semnificație negativă, în succesiunea păcatului, ca sediu al manifestării răului. Însă, oricum, în esență, lumea este darul lui Dumnezeu pentru și către om.

Plecarea de acasă, în acest sens, anunța în viața fiului cel mic momentul oportun pentru a cunoaște și înțelege lumea și, mai ales, pe sine, în mijlocul și împreună cu lumea.

2. Și de aici, cel de-al doilea motiv al plecării de acasă, *nevoia de experiență*. Nu este ceva opțional, ci reprezintă un bun fundamental, care reprezintă și descrie viața în conținutul ei. Pentru că, până la urmă, viața este formată dintr-o succesiune neîntreruptă de experiențe, de o mai mare sau mai mică importanță. Însă, nici una din ele fără semnificație și fără efecte. Chiar și etimologic,

termenul dezvăluie acest lucru – latinescul „ex-per-ire” presupune un punct de plecare, un scop și o transformare în consecință. Personalitatea cuiva este dată tocmai de amprenta pe care fiecare experiență și-o pune peste el și toate laolaltă.

În acest context, nevoia de experiență este același lucru cu dorința de a trăi. De aceea este atât de firească și, de asemenea, strict personală. Ceea ce se poate transmite este doar cumulumul de înțelepciune adunat dintr-o succesiune în timp și spațiu a experiențelor colective. Pe această linie, putem afirma că experiența este cea care validează cunoașterea – adevărul nu este complet decât atunci când este experiat la nivel personal. Experiența face trecerea de la realitatea obiectivă, universală, dogmatizată (dacă mai există așa ceva în zilele noastre!) la realitatea subiectivă, personală, supusă cercetării. Altfel spus, ea face trecerea de la datul universal, ca obiect, la descoperirea personală, determinată de un subiect. Din punct de vedere teologic, această idee este sugerată de acea chemare ioaneică „vino și vezi” (Ioan 1, 46) ca șansă personală, la îndemână pentru fiecare om, ca subiect deplin al vieții.

3. Și de aici, cel de-al treilea argument, legat de *setea de a trăi viața la maximum*. Acest lucru presupune a te arunca cu nesaț, nu de puține ori imprudent și neglijent, în epicentrul vieții, fără calcule preliminare, ci purtat

doar de dorința de a te înfrupta din voluptatea ei. Citim această ultimă descriere a vieții în sens ambivalent – mai întâi pozitiv, ca șansă de a te bucura de darul vieții, prin deplină participare la lume, dar și negativ, înțelegând viața ca fiind purtătoare de plăceri și plină de dureri, în consecință. Indiferent la care înțelegere ne referim, tânărul, sau omul în general, simte atracție, aș zice pasiune (lecturată în ambele sale semnificații), față de viață în general. Fiul cel mic se vădește curajos în fața acestei chemări, chiar și fragmentar înțelese, și, necopt și grăbit, se pornește la drum fără teamă de necunoscut, de provocări, de posibile suferințe (pe care nu le pătimise în casa tatălui său), cu dorința de a-și trăi viața la maximum, lucru de apreciat până la un loc. Îl aștepta, conștient sau mai puțin conștient, o viață plină de aventură. Voluptatea și frăgezimea se vor întâlni în contactul pe care fiul cel mic îl va avea cu lumea și cu viața „în afară”. Dar și despre fiul cel mare se poate spune ceva în acest context. Ne-am putea grăbi să-l numim cuminte, ca unul care nu părăsește ograda părintelui său. Însă mai e nevoie să observăm un detaliu, deși în casă nu se simte acasă și nu trăiește bucuria împreună-viețuirii cu părintele său. Ba mai mult, este evidentă o vădită invidie față de „acel fiu al tău” (al părintelui său), fratele lui, care a avut curajul să se arunce în vârtoarea vieții. El, cel mare, ar fi făcut asemenea, poate dacă nu ar fi fost apăsător de o frică paralizantă. Și-a petrecut viața în casa părintească nu din dragoste înțelegătoare față de tatăl său, ci din frică față de acesta, dar și față de lume, însoțită de o presupusă siguranță a „omului cuminte”, stând mereu înăuntru.

Dar inima îi era tare neîmpăcată.

Este tare greu, deznădăduitor chiar, să stai înăuntru, dar să nu te simți nici înăuntru, dar nici în afară. De fapt, să te simți nicăieri. Herman Hesse, în faimosul său roman „Narcis și Gură de Aur” exprimă pe larg aceste stări contradictorii, ce-l vădesc pe om în neliniștea lui permanentă.

Concluzie

Și acum partea finală, ca răspuns la provocarea de început. Abordarea liberă a tatălui în fața solicitării fiului cel mic este argumentată de cele trei motive care ar fi putut sta la baza deciziei lui de a părăsi casa părintească – dorința de cunoaștere, de experiență personală și de provocare. Chiar dacă metodologia lui

nu era bună – ai dreptul să pleci de acasă, ba chiar e necesar, însă fără să uiți punctul de referință care îți dă identitatea – tatăl înțelegător îl privește cu dragostea-i specifică și-i dă încredere în decizia lui. Chiar dacă întrevede pericolele, cunoscând bine viața, nu încearcă să-i schimbe decizia, nu-l silește să rămână acasă, ci îl lasă să înțeleagă că poarta casei nu se va închide niciodată pentru el.

Aplicat *hic et nunc*, vom putea argumenta necesitatea plecării tinerilor din casa părintească pentru buna lor maturizare, la momentul oportun. Cele două etape evidențiate mai sus sunt parte din itinerariul de formare a personalității. Nu ne uităm casa părintească, ca punct de referință și de permanentă întoarcere, însă deodată ne și construim viața, trăind lumea cu ale ei. Nu sunt puține cazurile în care tinerii au devenit victimele părinților lor sau ale lor înșiși, atât datorită șederii prelungite sau chiar fără sfârșit în „adăpostul familial”, cât și aruncării premature și reactive în brațele lumii cu provocările ei violente. Rolul părintelui în acest caz este tocmai acela de arbitra deciziile copiilor lui și de a le indica momente oportune pentru acțiuni în consecință. Părintele trăiește deopotrivă și deodată cu copiii săi viața pe care ei înșiși și-o construiesc. De aceea, atât în caz de reușită, cât și în caz de eșec, acesta îi însoțește, crede în ei, speră și, mai ales, îi iubește, lăsând poarta casei deschisă și ieșind neîncetat într-o întâmpinare...

¹ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici, Partea II recent descoperită*, Sibiu, Deisis, 2003, 39,4.

Părintele Protopop Aurel Munteanu – 80 de ani de la martiriu (10 septembrie 1940)

Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

An 1923, când a fost ales prim-protopresbiter al Protopopiatului Huedin nou înființat, părintele Aurel Munteanu a făcut înaintea episcopului Nicolae Ivan legământ: „*voi fi model al virtuților creștinești, iubitor de popor și de dreptate și voi sluji Biserica și Patria iubită cu devotament și abnegație, până la ultima răsuflare*”. Cu siguranță nici el, nici contemporanii săi nu și-au putut imagina nici în cele mai urâte coșmaruri că viața protopopului Aurel Munteanu va fi frântă într-un mod atât de barbar, cum știm că s-a petrecut în urmă cu 80 de ani!

Doar când ne gândim la acest sfârșit tragic al unui soț, tată și păstor ne înfiorăm, ne cutremurăm și sperăm că așa ceva nu se va repeta niciodată! Și totuși, trăim vremuri, în care auzim adesea prin mijloacele mass-media despre asemenea cruzimi, crime odioase și martirizări în țări din Africa și Asia, pe care le catalogăm drept „lumea a treia”.

Totodată ne întrebăm, și e firesc să o facem, cum s-a putut întâmpla așa ceva? Cum de a îngăduit și îngăduie Dumnezeu asemenea barbariei? Unii au încercat să ofere răspunsuri, aducând motive de natură istorică, religioasă, națională, socială, economi-

că.

În cazul morții protopopului Munteanu lucrurile sunt cât se poate de simple: spiritul revanșard, hrănit de o ură motivată etnic și confesional, a curmat cu bestialitate viața protopopului român. Există, după cum se știe, o sentință a Tribunalului din Cluj, emisă în 13 martie 1946, care a descris evenimentul tragic. Nu vreau să insist asupra faptelor, îndeobște cunoscute, ci asupra a două dimensiuni care-i conferă jertfei protopopului Munteanu actualitate și perenitate.

Întâi chestiunea națională. Ne aflăm încă sub auspiciile sărbătoririi centenarului României Mari, a unirii Transilvaniei cu patria mamă și a recunoașterii acestei uniri la nivel internațional prin Tratatul de Pace de la Paris de acum o sută de ani.

În al doilea rând dimensiunea creștină martirică a jertfei robului lui Dumnezeu Aurel preotul. O numesc fără ezitare jertfă și jertfire martirică din cel puțin două motive:

- crima săvârșită de civilii și militarii maghiari în 10 septembrie 1940 a fost una cu premeditare, prin urmare voită, săvârșită în mod deliberat și cu bună știință!

- țința crimei a fost protopopul ortodox al Huedinului, nu un etnic român oarecare, chiar dacă victimă a căzut din întâmplare și jandarmul Gheorghe Nicula, care a încercat să-l salveze.

Vorbim, așadar, de o crimă cu premeditare a întâiului între preoții Huedinului, pentru motivul că era „popă valah” și era ușor de recunoscut după haina sau ținuta și însemnele clericale. Părintele cunoscuse pe propria-piele urgia dezlănțuită de hordele maghiare și secuiești bolșevizate și dezlănțuite în zona Ciucea – Valea Drăganului în primăvara anului 1919, când, după propria-i mărturie, a revenit în satul pe care-l păstora de la Huedin însoțit de doi ofițeri români ai Regimentului 10 Putna. „*Ajuns în curtea parohială, aud deodată pe drum venind o trăsură în fuga cailor. Trăsura s-a oprit brusc la poarta mea. Erau soldați din armata roșie. Vecinele, care m-au văzut, începură să strige disperate: Fugiți!, Fugiți!. Am înțeles îndată, că secuui de la observator m-au văzut și au trimis o patrulă să mă prindă. În suprema disperare, o iau la fugă... prin pârau, pe sub garduri, fug pe deal, prin mlaștină, spre frontul român. Gleznele mi se tăiau, inima îmi bătea la nebunie, răsuflarea și se curmase. Mă vedeam prins, schingiuit și măcelărit. În urma mea auzeam strigăte furioase: Stai! Megalji! Prindeți-!! Împușcați-l. Eu fugeam însă în ruptul capului fără să privesc înapoi, cu hotărârea că mai bine împușcat, decât să cad viu în mâinile ucigașilor. Aud o descărcătură de pușcă, glonțul îmi vâjâie pe la urechi. Dar fugeam așteptând în tot momentul glonțul care să mă doboare.*”²

În concluzie, putem spune că părintele Munteanu intuia la ce să se aștepte o dată cu retragerea administrației românești. Urmărin-du-i acțiunile și cuvântările de încurajare a românilor de a rămâne pe loc și a crede în dreptatea divină, dar cunoscând și refuzul său de a da curs îndemnurilor centrului eparhial de a se refugia la Cluj, putem face un pas mai departe afirmând că părintele Aurel Munteanu și-a îmbrățișat destinul sau era pregătit de orice, inclusiv de a-și da viața pentru pământul și poporul său. De altfel, la 28 iulie 1940, cu nici două luni înainte de a fi omorât, protopopul Munteanu a afirmat textual, în cadrul adunării Astrei și a Șoimilor Carpaților la Florești, lângă Cluj, că „*mai bine murim aici, în colbul drumului, decât să cedăm un petec din sfântul pământ strămoșesc*”. Astăzi, în plină era a globalismului, postmodernismului și al relativizării valorilor, pare foarte greu de înțeles această atitudine, însă pentru generația Marii Uniri, trebuie să acceptăm că lucrurile stăteau altfel! În acest sens, un alt preot cărturar, Sebastian Stanca, care a trecut la rândul său prin temnițe și carcere din cauza rasei preoțești, explică percepția preoțimii române în ochii autorităților maghiare de la începutul secolului XX: „*Stăpânirea ungurească a înțeles prea bine că preoții au fost vestalele care au ținut pururea vie flacăra focului credinței naționale în poporul românesc și furia aceleia s-a năpustit mai ales asupra preoților, amăgita de credința deșartă: „bate-voi păstorul și se vor risipi oile turmei”. Au bătut păstorii, dar nu s-a risipit turma, pentru că ei sădiseră în sufletul acestei turme o credință tare, oțelită în suferința nădej-dilor de dreptate dumnezeiască*”³.

Subliniez, părintele Aurel Munteanu nu era un preot și nici un protopop oarecare! El se distinsese în ochii contemporanilor prin diferite acțiuni, proiecte și reușite cu un larg ecou regional. Președinte al Despărțământului Huedin al Astrei, conferențiar pe teme istorice și naționale, ziditor al troiței și inițiator al procesiunilor pioase în amintirea românilor arși de groful Urmânczy Nándor în iarna anului 1919 la Beliș, ctitor al Catedralei Moșilor, care reprezenta o transpunere în geografia, topografia și arhitectura Huedinului a noului statut al românilor de după 1918, și, nu în ultimul rând, președinte al „Ligii Antirevizioniste Române din Huedin”. Iată câteva realizări care în viziunea foștilor stăpâni nu puteau fi decât serioase capete de acuzare și care strânse împreună au motivat uciderea sa cu bestialitate. Dincolo de cumarea vieții protopopului Munteanu, crima a avut și un alt scop: înspăimântarea și înfricoșarea românilor, iar nepedepsirea făptașilor a echivalat cu mesajul: „oricare poate păși la fel!” Așadar, cale de urmat era refugiul în România ori capul plecat! Demnitatea unui stejar viguros, așa cum a fost protopopul Munteanu, nu putea fi încovoiată de asemenea atitudini demne de niște robi sau iobagi, cum majoritatea românilor ardeleni au fost până la 1848.

Simțind disperarea credincioșilor și confrăților săi, la ultima sa Sf. Liturghie săvârșită în data de 8 septembrie 1940, în biserica din

Huedin, pr. Aurel Munteanu și-a încurajat parohienii prin cuvintele: „*Nu plângeți! Că un act de nedreptate nu poate dura veșnic! A trecut poporul român prin mai grele impasuri și Dumnezeu l-a ajutat și le-a trecut! Nici forțele iadului nu pot birui dreptatea noastră! Că Dumnezeu vede că noi nu am răvnit la nimic ce este al altora! Vrem numai pământul locuit de noi de 2000 de ani, pe care ne-au trăit moșii și strămoșii! Pământul pe care trăim în majoritate absolută față de alte popoare, deși am suferit multă asuprire și am vărsat mult sânge în lupte cu hordae pornite de pe stepele Asiei să distrugă cultura Europei. Și cu toate acestea, nu ne-am prăpădit. Că – vorba poetului – «Românul are șapte vieți în pieptul de aramă!»⁴.*

În epocă, renumitul istoric și preot academician, Ioan Lupaș, la zece zile de la moartea protopopului Munteanu, în ședința publică a Academiei Române din 20 septembrie 1940 a condamnat crimele săvârșite de către autoritățile horthyste și a evocat figura martirică a părintelui Aurel în felul următor: „*Când s-a răspândit, zilele trecute, vestea despre înfiorătoarea sălbăticie a ungurilor din Huedin, cari la 10 Septembrie au ucis, în chinuri oribile, pe protopopul Aurel Munteanu și pe gardianul Gheorghe Nicula, în văzul mulțimii adunate la târgul de săptămână al Huedinului, ni se părea cu neputință de crezut un asemenea măcel monstruos. Și, totuși, s-a consumat îngrozitorul act tiranic, de o brutalitate mai sângeroasă decât cel din zilele lui Gînghis Han, secerând, printre cele dintâi victime, viața credinciosului și neînfricatului luptător naționalist care era în toate împrejurările, vrednicul protopop al Huedinului Aurel Munteanu, o personalitate cunoscută și apreciată în largi cercuri românești, nu numai printre preoții și țărani din satele păstorite de dânsul cu înflăcărată râvnă duhovnicească și cu nestinsa jertfelnicie. Iubirea lui de carte și setea de progres îl îndemnase a cerceta nu numai satele din cuprinsul protopopiatului său, ci și altele, de la distanțe mai mari, propovăduind cuvântul adevărului, sfătuind și luminând poporul prin numeroase predici și conferințe religioase, culturale și economice. Adeseori putea fi văzut prin librăriile din Cluj, din Sibiu și din București cu câte o carte proaspătă în mână*”⁵.

Aidoma părintelui Lupaș, consider că nu trebuie să ne eschivăm în a spune lucrurilor pe nume, cultivând totodată reconcilierea, oferind sau cerând iertare. Aceasta ar fi altă lecție pe care ne-o oferă Evanghelia lui Iisus Hristos și ne-o cere imperios identitatea noastră creștină! Nu spunem noi oare zilnic „și ne iartă nouă, precum și noi iertăm”...? De altfel, încă din epocă, episcopul Nicolae Colan al Clujului (1936-1956), printr-o pastorală emisă, în 26 octombrie 1944, și-a îndrumat credincioșii să îmbrățișeze această cale a reconcilierii fraterne, „iertând toate pentru înviere”.

Astăzi mucenicul Aurel Munteanu nu mai stă în fața noastră cu o oarecare carte în mână, ci cu Crucea chinurilor sale, aidoma sfinților mucenici din icoane, față de care nu e cu nimic mai prejos și în rândul cărora sperăm că fi recunoscut de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

¹ Două studii ample despre biografia și martiriul lui a se vedea: Vasile Rojneac, „Părintele Protopop Aurel Munteanu – victimă a regimului horthyst și martir al Bisericii Ortodoxe Române (1882-1940)”, în *TABOR*, an XIII, nr. 11, Cluj-Napoca, 2019, pp. 12-25; Mircea-Gheorghe Abrudan, „Protopopul Aurel Munteanu, Martir al poporului român și mucenic al Bisericii Ortodoxe (1882-1940)”, în *Calendarul Renașterea*, Cluj-Napoca, 2020, pp. 307-338.

² Sebastian Stanca, *Contribuția preoțimii române din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului 1916-1919*, ediție, studiu introductiv, note și indici de Mihai-Octavian Groza și Mircea-Gheorghe Abrudan, Ed. Argonaut/Ed. Episcopiei Devei și Hunedoarei, Cluj-Napoca/Deva, 2015, p. 144-145.

³ *Ibidem*, p. 42.

⁴ Vasile Rojneac, *Părintele Protopop Aurel Munteanu*, p. 17.

⁵ *Ibidem*, pp. 19-20.

Icoana modelului pastoral

Dr. Eugen Adrian Truță

Modelul pastoral prin excelență este Iisus Hristos, Păstorul Care S-a jertfit pentru turma Sa, adică pentru întreaga lume de pretutindeni și din toate timpurile. Însă așa cum acceptăm adevărul că Hristos este chipul Tatălui, adică icoana dumnezeirii, la fel putem deduce că apostolii și, mai apoi, episcopii și preoții sunt chipul Chipului, adică icoana modelului pastoral.

Bunăoară, comunitățile creștine din Constantinopolul secolului al IV-lea erau fascinate de elocința proverbială a Sfântului Ioan Gură de Aur, altele aveau rafinamentul și sensibilitatea duhovnicească necesare pentru a asculta teologicele discursuri ale Sfântului Grigore de Nazianz (și, Doamne, ce predici minunate, pentru care noi avem nevoie de pregătire), iar altele puneau umărul în realizarea proiectelor filantropice inițiate de Sfântul Vasile cel Mare (căci cum le-ar fi putut face singur?!). În aceste rânduri amintesc doar pe cei trei sfinți din veacul de aur al patristicii, icoane ale pastorației, dar au păstorit patriarhi sau episcopi postiori sau asceți sau erudiți sau unii care s-au remarcat prin dialogul frontal cu imperiul bizantin (Sfântul Ambrozio al Mediolanului). Avem memoria frumoasă a sfinților care și-au dăruit sufletele pentru ajutorarea aproapelui (și prin suflet înțeleg aici întreaga ființă și concesiune umană). Exemplele stălpnicilor și anahoreților, care păstoreau chiar și din pustie sau, mai târziu ale duhovnicilor și stareților, încearcă să completeze un tablou care, cu siguranță, nu poate fi etanșezat în câteva rânduri. Sfințenia continuă să locuiască lumea în feluri pe care nu le putem dibui la / în timp.

Puteți bănuși, stimate cititor, că atenția acestui eseu nu va fi concentrată pe cele de mai sus, ci se va îndrepta spre altă zonă. În speță, ceea ce urmărim e felul cum o anumită *adiere* iluministă a început să altereze nesimțitor conformația modelului pastoral. Diferitele revoluții tehnologice și cultural-filosofice ale Europei secolului al XVIII-lea nu concepeau coabitarea fraternă cu credința creștină. Așa că, încet-încet, rigorile extreme ale pastorației încep să lase loc unui discurs pretins împăciuitoare. Știința și progresul ataca, religia aplană aceste lovituri directe, prin nuanțe discursive. „Sigur că ascetica este importantă, sigur că morala creștină e esențială, dar haideți să privim și din celălalt unghi”. Cealaltă perspectivă nu era neapărat formată din tabăra unor victime sau oprimați (așa cum suntem forțați să gândim astăzi universalismul creștin), ci mai degrabă din detractori specializați în *modernizarea* credinței. De fapt, asta a apăsă și apasă pe umerii creștinismului de azi: *aggiornarea religioasă*. Termenul desemnează în subsidiar schimbarea icoanei modelului pastoral.

Conștiința creștină de azi va accepta ca autoritate doar un păstor a cărui erudiție este perfect și chintesențial aliniată cu preocupările contemporane. „Altfel nici nu ar fi putut să fie!”, mi-ar putea replica cineva bine-intenționat. „La fel cred și eu”, aș răspunde, „diferența intervine însă în proiecția acestei alinieri”. Într-un mod trist (și poate ne-apostolic) calitatea intelectuală a păstorului are preeminență în fața calității sale hierofanice, și aceasta pare să fie o moștenire intelectualist-iluministă. Îmi veți spune că sunt obscurantist și rigid întrucât nu accept aceste deschideri necesare pastorației moderne. Nu despre încrâncenări discut aici, ci despre întâietatea sufletului de păstor. Am transformat importanța credinței creștine în importanța adaptării religioase după rigorile academice ale vremii; iar familia *-ismelor* discursiv-teologice înfloresc perpetuu ca un mușchi pe temelia unei case neîngrijite. Avem neoplatonism, bizantinism, scolasticism, palamism, reformism, pietism, istorism, criticism, etnofiletism, patrologism, biblism, qumranism, irenism, personalism, post-personalism, laxism, misionarism, esențialism, pastoralism, psihologism și, mereu la demisol, sufocată și greu accesibilă, o pâlpâire de creștinătate ca un bec obosit supus fluctuațiilor de tensiune. Ca și cum cineva ar fi ascuns lumina sub obroc și se tot căznește să găsească întrerupătorul științific al *Theologiei*. În fond, poate e vorba doar despre a căuta tezaurul ascuns al Evangheliei. Nimic ezoteric sau misterios. Doar Vestea cea Bună.

Cu alte cuvinte, am acceptat logica adevărului științific ca pe un criteriu al revelației creștine. Eu nu discut problemele în sine enumerate mai sus și nefericit încadrate istoric sau înțelese, ci maniera de a pune problema.

Să luăm exemplul predicilor. Discursurile validate azi ca valoroase nu se pot lipsi de ample incursiuni etimologice și citări necontextualizate din opera unor sfinți erudiți (Dionisie Areopagitul, Maxim Mărturisitorul, Grigore Palama etc.). Ne putem oare imagina predica de pe Muntele Fericii înțesată cu obositoare mostre de intelectualism fad sau ni-l putem proiecta pe Sfântul Apostol Pavel regizând academic în Areopag predica despre un „dumnezeu necunoscut”? **Sufletele oamenilor sunt salvate în Hristos-Virtutea, nu prin bibliografia la zi** (*asta nu exclude lectura zilnică*). Felul acesta presupus savant sau care chiar folosește instrumentele de cercetare în detrimentul clar al transmiterii *etosului creștin* devine pe termen lung falimentar. Nu e vorba de a renunța definitiv la aceste abordări, ci de a le pune într-o altă lumină. Sfinții vechilor vremuri își exprimau erudiția în termenii apropierii de Evanghelie și nu ai apropierii de studiul instituționalizat. Excelența lor în oratorie, filosofie, muzică, matematici, astronomie, medicină nu era animată de motivul împăcării cu lumea, ci de motivul înglobării doxologice. „Știința și artele îl slăvesc pe Creator” par să fi spus la unison Sfinții Părinți mult citați, pe când azi formulăm savant complexul de inferioritate „Nu se poate ca știința și artele să îl distrugă pe Creator”. E o mutare de accent deloc onorabilă și greu sesizabilă în felul acesta de a vrea să fim creștini. Dar dacă vremurile s-au schimbat, dacă acel *techne* grecesc, care desemna inițial meșteșugul necesar cotidianului, și azi vizează *cultura tehnologică*, a devenit în dezvoltarea lui esența primă și ultimă a lumii, oare ar trebui să ne schimbăm și noi tehnicile pastorale?!

Întrebarea astfel formulată e nefericită, căci nu tehnicile sunt icoana modelului pastoral - cel mult ele sunt penelurile folosite în zugrăvirea icoanei, ci sufletul blând al păstorului unei comunități care lasă toate și îi urmează lui Hristos.

- *Quo vadis, Domine?*

- *Romam vado iterum crucifigi.*

Pelerinaj muzical la Mănăstirea Nicula

Constanța Cristescu

An ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului, Mănăstirea Nicula din jud. Cluj este locul unui pelerinaj unic în spiritualitatea românească ortodoxă, nu atât datorită amplorii sale, cât datorită faptului că este un pelerinaj muzical prin excelență, ce îmbină cântarea savantă din cadrul slujbelor bisericești cu rugăciunea populară transfigurată în poezie și cântec folcloric și cântec popular, perpetuat timp, secole la rând, prin tradiția orală a grupurilor de pelerini ce vin an de an să se închine la mănăstire, la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

Majoritatea pelerinajelor din ortodoxia românească sunt săvârșite în tăcere, pelerinajul de la Mănăstirea Nicula fiind singurul care cultivă tradiția pelerinării pe grupuri rugătoare cu cântec ritual de pelerinaj, structurat funcțional-tematic pe momente ale pelerinajului. Sunt, astfel, cântece de sosire la mănăstire, cântece-rugăciuni de drum și de stat la mănăstire, dar și cântece de plecare de la mănăstire.

Am urmărit la televizor, pe TrinitasTV, Liturgia praznicului Adormirii Maicii Domnului, transmisă în direct de la Mănăstirea Nicula. Întrucât am cules, cândva, de la Mănăstirea Nicula, chiar în timpul pelerinajului de Sfânta Maria mare, cântece de pelerinaj, de la grupuri de pelerini veniți acolo, am rămas în fața televizorului în dimineața de 15 august, să urmăresc Liturgia și să-mi fac o imagine asupra pelerinajului actual, în condiții de pandemie. Am constatat că nu-

mărul mare de pelerini veniți la mănăstire și în condițiile restricțiilor impuse pentru combaterea pandemiei de covid dovedește că nicio conjunctură socială, politică, medicală, nu-i oprește din împlinirea pelerinajului anual la Mănăstirea Nicula, pentru a se închina și pentru a-și aduce ruga, de «Sfânta Maria mare», în fața icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Am cules, personal, cântece de pelerinaj la mănăstire în ultimii ani ai comunismului, când nici restricțiile ideologice, nici supravegherea amenințătoare a securității nu au putut opri pelerinii din împlinirea tradiției pelerinajului, atât de benefic lor, la Mănăstirea Nicula. Amintirea acelui praznic de cercetare etnomuzicologică petrecut la Mănăstirea Nicula mi-a rămas vie și acum după decenii și m-a ținut în fața televizorului la praznicul Adormirii Maicii Domnului.

Impresiile pe care le împărtășesc se limitează la cântarea din Liturgia arhierească și de la finele acesteia, întrucât nu am putut urmări, de la distanță, pelerinajul integral, cu slujirea nocturnă și cântarea populară de grup, în care rugăciunea simplă, versificată și cântată, a oamenilor este înobilată prin poezie și cântec, într-un sincretism folcloric cu rezonanță puternică în cele mai adânci fibre ale sufletului.

Liturgia arhierească mi-a dăruit o mare bucurie, întrucât mi-a dezvăluit, prin prestația cântăreților de la strană, o înaltă școală muzicală teologică. Strana a fost susținută de corala Psalmodia Transilvanica a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj Napoca, redusă numeric la minimum – 8 membri, câte doi la o voce -, dirijată de pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul prestigioasei instituții de învățământ universitar.

Pe tot parcursul Liturghiei strănării au ilustrat roadele unei educații muzicale de elită, înobilând vocea umană cu virtuți de instrument muzical unic creat de Dumnezeu pentru a transmite omenirii Cuvântul Său, dar și pentru a i se comunica în cuvinte. Vocea umană, ca dar dumnezeiesc de comunicare transcedentală și interumană, modelată cu multă știință și talent de prestigiosul dascăl universitar clujan, a vibrat unitar într-o plurivocalitate corală compactă, echilibrată, realizând un veritabil act de artă muzicală filocalică.

Vestirea Apostolului și a Evangheliei s-a făcut pe recitativ melodizat, construit măiestrit, cu dicție, simplitate și voce timbrată firesc, acompaniat discret de cor.

Cântări din patrimoniul liturgic psaltic, dar și din patrimoniul stilistic regional, s-au îmbinat armonios în versiunea ardelenască a Liturghiei și au strălucit într-o înveșmântare corală echilibrată, molcomă, de mare expresivitate și densitate timbrală, transparentă armonic, cu infuzii parafonice și polifonice.

La finele liturghiei tot norodul rugător a cântat la unison câteva cântece de pelerinaj sub conducerea unui preot venit la strană în acest scop, împlinind, cu recunoștință, acea comuniune unică prin rugă populară cântată unisonic, ce individualizează pelerinajul de la Mănăstirea Nicula

în spațiul spiritualității românești. Am fost impresionată să ascult câteva dintre cântecele culese cândva acolo, păstrate de credincioși cu pioșenie în forme cristalizate: O Măicuță sfântă; O Măicuță, maică sfântă; Am venit Măicuță ș.a., adevărate tezaure folclorice, din nefericire prea puțin cercetate și teaurizate de specialiști.

La praznicul Adormirii Maicii Domnului, Mănăstirea Nicula devine locul în care elevația cântării liturgice savante se întâlnește cu sinceritatea și simplitatea fermecătoare a folclorului și a cântecului popular, într-un act de spiritualitate și cultură unic, sublim.

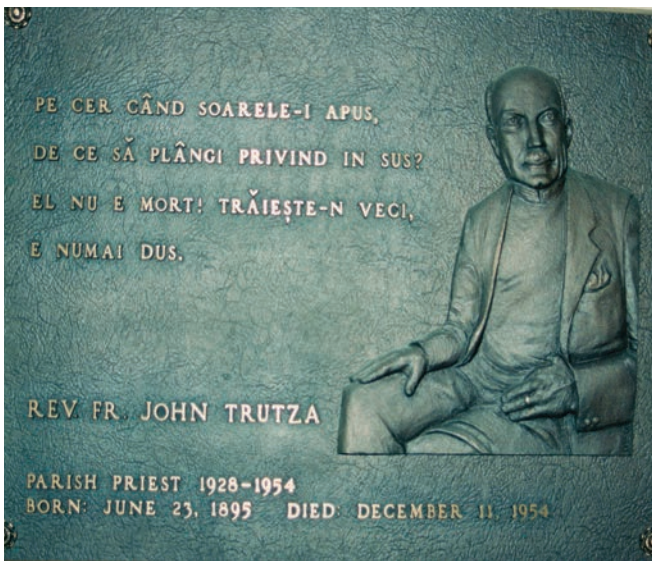
Și cei ce nu sunt interesați de muzica de tradiție bizantină, dar sunt interesați de arta muzicală, au putut asculta o Liturgie ardelenască de o calitate artistică excepțională, o adevărată capodoperă cultică investită cu virtuțile cele mai înalte și profunde ale artei filocalice.

Dacă televiziunile ar fi mai dinamice în transmiterea liturghiilor duminicale și de sărbători, cei ce le urmăresc în fața televizorului nu s-ar putea plictisi, ci s-ar putea bucura de revelația diversității stilistice regionale a muzicii românești de tradiție bizantină, descoperindu-i frumusețea și noblețea.

Preotul Ioan Truța (Truția) (1695-1954)

Vasile Iuga de Săliște

Societatea Culturală Pro-Maramureș Dragoș Vodă din Cluj-Napoca aduce în lumină biografia și activitatea preotului Ioan Truța (Truția), care a fost un delegat de seamă al comitatului Brașov la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia. După Unire, acesta a fost trimis să slujească la Bisericile ortodoxe române din Statele Unite ale Americii. Redăm în sinteză câteva aspecte referitoare la viața și faptele sale din America, însoțite de câteva poze reprezentative, unele făcute chiar de mine, cu ocazia vizitei întreprinse în perioada 15-22 mai 2004, în Cleveland, Ohio, la parohia „Sfânta Maria”, unde a slujit și preotul Ioan Truța. Aici, în biblioteca și muzeul Bisericii, am avut ocazia să cercetez și să culeg date importante despre preoții români și despre eroii și veterani americani de origine română, care s-au evidențiat atât în Războiul Civil American, cât și în cele două Războaie Mondiale.

Placheta comemorativă a preotului Ioan TRUȚA, amplasată la Biserica Ortodoxă Română „Sfânta Maria” din Cleveland, Ohio. (Foto: Vasile IUGA de Săliște)

Date biografice

Preotul Ioan Truța (Truția) s-a născut în satul Țelna, comuna Ighiu, județul Alba, la 23 iunie 1895. Școala primară și gimnaziul le urmează în localitatea natală. După absolvirea liceului din Alba Iulia, a urmat Academia Teologică la Sibiu. La scurt timp după aceea, a lucrat în biroul Mitropoliei din Sibiu.

Privitor la suferințele pricinuite lui Ioan Truța din partea poliției maghiară (cât și ale altor preoți și intelectuali români din zona Sibiului), preotul doctor Gheorghe Comșa (care ulterior a devenit episcopul Grigore Comșa de Arad) spunea:

„În seara zilei de 4 septembrie 1916, pe când trupele române erau în marginea Sibiului, iar patrulele maghiare circulau prin oraș la vânătoare după intelectuali români, mă refugiasem cu colegul Dumitru Coltofeanu, azi asesor consistorial în Sibiu, la colegul Ioan Truța în reședința mitropolitană. Ne credeam la adăpost, când cineva solicită intrare în reședință, Truța iese la poartă și se întoarce legat, condus de patru jandarmi unguri. Am fost deținuți și noi, și legați am fost duși la poliție de patrulă, al cărei șef era plutonierul Borbély. Pe drum a fost atașat la noi și colegul Aurel Todoruț, funcționar al Consistoriului Arhidiecezan. La poliție, am fost loviți cu patul puștii, iar lui Ioan Truța, azi preot în Râșnov, i-au despicat urechea cu baioneta. Sângele fășnea cu putere în timp ce soldații veneau să ne spânzure cu funiile ce ni le treceau amenințător pe dinaintea ochilor.

Pe la orele 10 seara am fost porniți pe jos printre patrulele maghiare spre Ocna Sibiului. Santinelele cereau insistent patrulei să ne îngroape de vii. Ajunși în Șura Mică, am fost ținuti o noapte întreagă legați și postați cu fața la perete în cele patru unghiuri ale camerei în care soldații beți ne loveau fără cruțare.

5 septembrie 1916 am fost trimiși la curtea marțială din Ocna Sibiului. Grație maiorului de jandarmi Krauss, curtea marțială ne-a declarat liberi, după un arest preventiv de două săptămâni. Calvarul nostru s-a continuat pe la corpurile de trupă, unde am fost duși pentru a face serviciu militar. Eu, în calitate de diacon al catedralei din Sibiu, abia după trei nopți de închisoare în cazarma Reglimentului 23 de Honvezi din Cluj, mi-am redobândit libertatea.

În Cluj am fost închis împreună cu preotul Ioan Iliuț din Voroneț (Bucovina), care aflându-se în august 1916 în Sibiu, a fost arestat¹.

Scăpând de poliția maghiară, preotul Ioan Truța s-a îndreptat

spre Țara Bârsei unde a cunoscut-o pe Sabina, fiica notarului Iacob Zorca din Vlădeni (județul Brașov), cu care s-a și căsătorit și a fost hirotonit preot la Râșnov. Legăturile cu Râșnovul le are după mama soției sale, aceasta fiind sora preotului Constantin Proca, care era asesor consistorial la Institutul Teologic din Sibiu. Tot pe linie maternă, soția preotului Ioan Truța era nepoata directorului școlii din Râșnov, marele mecena George Proca și a soției sale Elena, născută Hamsea, sora protopopului Ioan Hamsea și a arhimandritului Augustin Hamsea de la mănăstirea Hodoș-Bodrog, județul Arad.

Slujitor al lui Dumnezeu și al neamului

Datorită faptului că localitatea Râșnov a rămas fără preoți și nu s-au mai făcut slujbe în biserică până în anul 1917, a fost adus și numit preot Ioan Truța, care avea legături de rudenie cu familia Proca.

Numele preotului Ioan Truța este legat de reorganizarea vieții religioase și școlare din Râșnov, care purta pe atunci haina de forță a regimului de tristă amintire austro-ungar.

Grație culturii sale și dorinței sale de emancipare, preotul Ioan Truța a fost ales președintele Societății de cultură și membru reprezentativ în Comitetul școlar al Școlii Generale din Râșnov, în cadrul acestuia din urmă el remarcându-se ca un bun organizator de festivități școlare și patriotice. Era un patriot convins, pătruns de puternice simțăminte naționale, fapt pentru care a fost confirmat ca membru în *Sfatul Național al Țării Bârsei*. A fost și membru activ în conducerea băncii „Râșnoveana” din localitatea Râșnov².

Preotul Ioan Truța a participat ca delegat cu credențional din partea cercului electoral Ghimbav (comitatul Brașov) la Alba Iulia, la Marea Unire din 1 Decembrie³.

În anul 1919, pleacă la Cluj, unde a ocupat funcția de capelan militar timp de doi ani și jumătate. Tot aici, în perioada anilor 1919-1921, a urmat și Facultatea de Drept.

Plecarea în America

Preotul Ioan Truța, în anul 1923, la chemarea Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din Sibiu, prin Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan, a fost ales și trimis în America împreună cu un reprezentant de seamă al Mitropoliei din Sibiu, preot consilier Trandafir Scorobeț⁴. A fost unul dintre cei șapte preoți de la începutul anilor '20, care au fost solicitați de Mitropolia Ortodoxă să plece în America.

La 2 noiembrie 1923, Ioan Truța, cu soția și singurul său fiu, Ioan (John), au ajuns în America. Prima dată a slujit în parohia din Akron, statul Ohio, apoi la biserica din localitatea Gary, statul Indiana.

Adunarea Generală specială a Bisericii Ortodoxe din Cleveland, din 9 septembrie 1928, l-a ales preot paroh pe Ioan Truța, cu o majoritate covârșitoare de voturi, 57 pentru, 3 împotriva, iar pentru preoții Iuliu Holder și Andrei Moldovan, nici un vot.

Preotul Ioan Truța și soția Sabina Truța (născută Zorca), Cleveland, Ohio, 1940.

Părintele Ioan Truța a sosit în parohie la Cleveland, la 1 octombrie 1928, pentru a începe o păstorire foarte rodnică și dinamică de 27 de ani. Aici a venit bine pregătit și cu o experiență vastă în domeniu. Mai presus de toate, avea o minte deschisă și era un realist.

Biserica Ortodoxă Română din America se afla la începutul unei perioade de tranziție și a recunoscut că accentul ar trebui să înceapă să fie pus pe tineret, dacă va supraviețui și crește. Pe lângă limba sa română, impecabilă și minunată, și-a perfecționat continuu și limba engleză. Chiar dacă avea un ușor accent, îl folosea cel mai eficient.

Parohia „Sfânta Maria” din Cleveland, în timpul păstoririi lui, a devenit cea mai mare parohie din Episcopia Română Ortodoxă din America, poziție pe care a menținut-o până în ultimele zile ale vieții lui.

Activitate bisericească

În timpul în care părintele Ioan Truța a slujit în Cleveland, s-au înființat patru școli românești și o școală parohială, la care părintele Truța predă cinci zile pe săptămână. Conform catalogului din anul 1928, erau înscriși 69 de băieți și fete. În anul 1929, erau doar 45 de copii

înscriși; în anul 1930, erau 70; în 1931, erau 50; în 1932, erau 74; în 1933, erau 88; în 1934, erau 79 și în 1935, erau 57.

La 25-28 aprilie 1929, la Detroit, a avut loc Congresul reprezentanților preoților și credincioșilor din America, ocazie cu care s-a decis crearea Episcopiei Misionare Autonome sub jurisdicția Sfântului Sinod din București.

Activitatea teologică a părintelui Ioan Truța a fost recunoscută și apreciată în toată parohia și Episcopia ortodoxă din America și chiar și din România, fiind decorat de Guvernul României cu medalia „Coroana României în grad de ofițer”, de către un oficial al coroanei, trimis de regele Carol al II-lea al României. Distincția i-a fost oferită la o cină din Cleveland, la 9 noiembrie 1930.

Consiliul parohial al Bisericii Ortodoxe din Cleveland, i-a acordat în 17 martie 1933 părintelui Truța, un concediu de trei luni pentru a putea pleca în România în interesul Episcopiei. El a prezentat noile Statute ale Episcopiei Ortodoxe Române din America, care au fost aprobate de Sfântul Sinod.

Românii din Cleveland primind candidatul la președinția S.U.A., Dwight D. Eisenhower, 1943. De la stânga la dreapta: dr. N. Neagoy, avocatul Streza, Eisenhower, pr. Ioan Truța și avocatul John Sibisan.

Tot atunci, la o întrevedere cu Patriarhul Miron Costin, l-a îndemnat pe acesta să trimită un episcop cât mai curând posibil în S.U.A. La întoarcere în America, parohia din Cleveland i-a oferit o cină de bun venit acasă.

(continuare în pagina 7)

¹ Preotul Grigore N. Popescu (profesor de istorie), *Preoțimea română și întregirea Neamului – temnițe și lagăre*, vol. II, Tipografia „Vremea” Str. Carol Nr. 10, 1940, pp. 274-275.

² Nicolae Puchianu-Moșoiu, *Preoți cu crucea-n frunte*, Editura Transilvania Expres, Brașov, 2011, pp. 374-375.

³ Iuga Bogdana-Bianca, Vasile Iuga, *Enciclopedia făuritorilor Marii Uniri. Alba Iulia 1918*, Vol. I, Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 2019, p. 322.

⁴ Nicolae Puchianu-Moșoiu, *op. cit.*, pp. 376-377.

(continuare în pagina 7)

Abia după doi ani, în 1935 a ajuns în Statele Unite ale Americii Preasfințitul Policarp Morușca în fruntea Episcopiei. Acesta a fost instalat cu ceremonii adecvate la Detroit, Michigan, la 4 iulie 1935. După cel de-al Doilea Război Mondial, Ioan Truța a inițiat și

Să ne înălțăm fruntea și să privim cu luceferii ochilor noștri frumusețea naturii cu florile cele mai înmiresmate.
Sufletul să ni se ridice ca un vultur spre trăirile albastre ale cerului.
Să nu uităm pe cei ce au luptat pentru libertate, pace și independență, pentru făurirea României Mari”.

Delegația românilor-americani primită de Președintele S.U.A., Harry Truman, la Casa Albă, 1947, pentru protestul împotriva preluării României de către un Guvern comunist. În rândul al doilea, la mijloc, se vede preotul Ioan Truța.

(Originalul fotografiei se află în arhiva Catedralei „Sfânta Maria”, Cleveland, Ohio).

organizat în Cleveland mai multe activități culturale și sportive, printre care amintim înființarea corului „George Enescu” și alte activități de informare pentru tineri precum: Clubul de Tineret Ortodox „George Enescu”, clubul „GEROY” și, ulterior, un club de juniori - „JAROYS” - pentru adolescenți.

După ce a fost ales președinte al Comisiei interimare la reunitărea constituitoare a Episcopatului din Detroit în 1929, a organizat primul Congres care a avut loc la Cleveland între 30 septembrie - 3 octombrie 1932, când au fost aprobate statutele.

Recepția oferită de Comitetul Național Român în onoarea Regelui Mihai I al României - Cleveland, Ohio, 1940.

Central: regele Mihai, pr. Ioan Truța și primarul Burke al orașului Cleveland, împreună cu alți români americani.

(Foto: Arhiva Catedralei „Sfânta Maria” din Cleveland, Ohio).

În toți acești ani, pe lângă activitatea sa pastorală, părintele Truța a oficiat și s-a jertfit pentru Episcopatul Ortodox Român.

În multe din slujbele oficiate în Biserica din Cleveland, preotul Ioan Truța predica enoriașilor următoarele:

„Să fim lumina sufletului în sfinșnicul ființei noastre.

Părintele Ioan Truța a avut funcția de președinte al Comisiei interimare până la Congresul bisericesc organizat la Youngstown, Ohio, în septembrie 1936, moment în care Episcopul Policarp Morușca, nou instalat, l-a numit în Comisia religioasă și delegat la Congresul Bisericii Naționale din România.

Când proprietatea de la Vatra Românească a fost achiziționată la 10 august 1937, părintele Ioan Truța și enoriașii săi au fost primii care au ieșit și au ajutat ca voluntari la reparațiile, vopsirea, curățarea și punerea ei în formă pentru inaugurarea și sfințirea oficiată în 4 iulie 1938, moment în care au fost prezenți peste 3.000 de enoriași ortodocși români, adunați pentru această ocazie.

La 4 aprilie 1938, părintele Ioan Truța a fost autorizat să participe la Adunarea Constituantă a Consiliului Mondial al Bisericilor din Olanda, vizitând cu această ocazie și România.

La conferința care a avut loc la Cleveland în perioada 29 septembrie - 1 octombrie 1950, clubul „Geroys”, cu ajutorul și încurajarea părintelui Ioan Truța, a contribuit la fondarea organizației naționale pentru tineret „AROY”.

Părintele Ioan Truța a luat parte activă la viața socială și culturală din Cleveland și mai ales în diverse afaceri economice ale românilor din America. Adesea a cântat în corul înființat de el și a participat cu grupul de dansatori la toate manifestările folclorice populare ale românilor din oraș.

A fost ales în diferite comisii pentru cauze sociale. El a fost, de asemenea, inițiatorul activităților inter-ortodoxe și președinte al Asociației Clerului Ortodox Român. Una dintre primele sărbători de duminică a ortodoxiei românești din țară, a avut loc la Cleveland în 1947, când părintele Ioan Truța a fost organizatorul și mediatorul acțiunii.

Părintele Ioan Truța a trecut la cele veșnice în Cleveland, Ohio, în 11 decembrie 1954.

La moartea sa, ziarele l-au elogiat din plin, afirmând că nici măcar „o mie de pagini n-ar fi suficiente pentru a-l plânge pe acest devotat slujitor al Bisericii” (publicația Solia, 19 decembrie 1954).

După moartea preotului Ioan Truța, Biserica Ortodoxă Română din Cleveland i-a acordat doamnei Sabina Truța, o pensie suplimentară de 100 de dolari pe lună.

La 15 noiembrie 1958, rămășițele părintelui Ioan Truța au fost transferate de la Cleveland și îngropate la cimitirul de la Vatra Românească, Episcopia Ortodoxă Română din America, Grass Lake, Michigan. Mormântul său a fost așezat alături de cel al P.S. Episcop Policarp Morușca și al preotului Moise Balea.

La 30 mai 1959, un grup de preoți, în frunte cu Arhiepiscopul Valerian Trifa, au sfințit piatra funerară de la mormântul părintelui Ioan Truța de la Vatra Românească, în prezența unui număr mare de enoriași.

Cluj-Napoca, 10 august 2020

Preotul Ioan Truța și Episcopul Valerian Trifa.

Placa de la mormântul preotului Ioan Truța din cimitirul de la Vatra Românească, Grass Lake, Michigan. (Foto: Pr. Remus Grama)

Fundamentalismul trăirist-experiențial. Depășirea misologiei ortodoxe (1)

„Binecuvântează, Doamne, ziua aceasta pe care mi-o ai dat pentru cea negrăită bunătatea Ta, și mă învrednicește, în puterea binecuvântării Tale, ca *toată fapta și [tot] cuvântul din ziua pe care o încep acum să le săvârșesc* Însuși pentru Tine, spre Slava Ta, în frica Ta, după Voia Ta, în duhul întregii cugetări și al curăției, al smeritei cugetări, al răbdării, al dragostei, al blândeții, al păcii, al bărbăției, al înțelepciunii, cu rugăciune și în tot ceasul amintindu-mi că pretutindeni ești” (Arhim. Sofronie Saharov)

„Înțeleptul își cântărește credința / convingerea în funcție de probe [empirice] [...]; religia creștină nu doar că s-a slujit la început de [pretenția că există] minuni, ci nu poate fi crezută nici în ziua de azi, de nici o persoană rațională. Rațiunea pură nu ajunge pentru a ne convinge de adevărul ei, iar oricine este determinat de credință în a o alege are conștiința unei minuni perpetue dinauntru propriei sale persoane, care îi subminează toate principiile înțelegerii, și îl determină să creadă ceea ce este cu totul contrar obișnuinței și experienței”, David Hume (*An Enquiry Concerning Human Understanding*, X)

Ioan Lisandru Bălan

Sfânta Scriptură este mărturie și este rugăciune. „Toată Scriptura este insufletă de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelepțirea cea întru dreptate” (1 Tim 3, 16). Ea „nu se tâlcuiește după socotința fiecăruia” (2 Ptr 1, 20), ci *conform celor formulate de Biserică, prin Sfintele Sinoade*, adică prin „cuvântul proorocesc mai întărit [...] ca o făclie ce strălucește în loc întunecos, până când va străluci ziua și Luceafărul va răsări în inimile” noastre (2 Ptr 1, 19). Dogmele sunt mesagerile Transcendentului și călăuzele Vieții Veșnice, iar gândirea ortodoxă le este pământul roditor. Cuvintele Scripturii, așa cum învață teologii, au mai multe nivele, de la înțelesul propriu și până așa-numitul sens anagogic, cel care ridică gândul spre cele sfinte. Același lucru se întâmplă și în rugăciunea părintelui Sofronie, în care sunt strânse mai multe noime decât își propune să deslușească această perindare. Va merita adăstat la patru noime sofroniene, în deschiderea care va urma: La considerarea cuvintelor ca un fel de fapte și la virtuțile cugetării care întemeiază aceste fapte speciale – la smerenia acesteia, la integritatea și la curăția ei.

Mai întâi însă trebuie risipiți norii empirismului, care și în zilele noastre îi pot hipnotiza și încremeni pe cei excesiv de îngăduitori, sau neatenți. Când modernitatea le-a aruncat acestora o ultimă concesie – sentimentul –, ei s-au grăbit să-și adapteze mesajul exigențelor moderne. Așa cum s-a spus zilele trecute într-o predică de la catedrală, ei au încercat să uite verticalitatea și să „îmblânzească” Măsura pe care o așteaptă Hristos pe toate planurile umane, îmbrăcând-o în hainele utilității sociale – să adapteze Iubirea Infinită în patul procustian al iubirii finite. Venind în întâmpinarea criticii moderne a metafizicii (poate pentru a atrage „intelctualii” moderni), ei s-au grăbit să declare că tot „empirică” este și experiența mistică. Fie pentru a-L întâmpina pe Hume, pentru care nimic dinafara naturii nu poate avea vreo influență asupra naturii, fie pentru a-i întâmpina pe așa-zișii „post”-moderni, sensul lui „a fi” din „Eu sunt Cel Ce sunt” (Iș 3, 14) a fost redus, astfel, la aparență, la fapt, la a fi în lume. Ce s-a pierdut? Realizarea că Hume, de pildă, în ciuda aparențelor, nu este deloc „împăciuitor” în citatul despre acea „conștiință”, ci se referă la o conștientizare fundamental *eronată* din perspectiva sa, în privința „funcționării” persoanei umane. S-a pierdut înțelegerea că acea „rațiune pură” a lui Hume nu doar că este cea dianoetică, discursivă, ci este pentru el, chiar „pur” instrumental-organizatorie, fiind inteligență a empiricului și, mai ales, fiind *neinsuflată* și de neinsuflat. Posibilitatea Insuflării, a Inspirației primite de la Dumnezeu este vehement negată de către Hume. Cu toate acestea, celor seductibili unele afirmații ale sale pot părea mai atractive decât acelea ale Sfinților Părinți, care ne vorbesc despre Mintea numită de ei Nous și despre Rațiunea despre Care, de peste două mii de ani, știm că este Logos-ul, Cuvântul lui Dumnezeu. S-a pierdut, legat de aceasta,

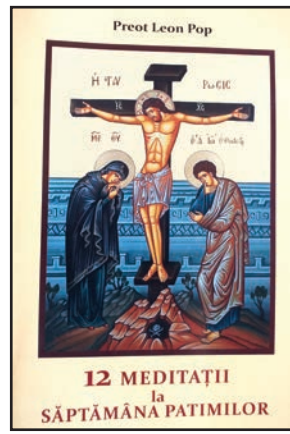
conștiința faptului că „sentimentul uman” explodează la propriu îndată ce ar fi comparat cu măsura deplină a acelei „trairii” (la figurat) a Suprainteligibilului de către Sfinți. Iată de ce trăirea bunăvoinței necreștine față de seamăn și „trăirea” harică a Iubirii Infinite față de seamăn sunt incommensurabile. Iluzia coincidenței planurilor provine din răsturnarea începută odată cu sintagma „omul este măsura lucrurilor” și continuată până astăzi de dușmanii unicei „revoluții” din istorie – Întruparea lui Dumnezeu-Cuvântul. S-a pierdut amintirea că valoarea fundamentală nu este omul. Omul este *adus-în-ființă* de Ființa lui Dumnezeu, după Chipul Personal, Rațional și Liber al lui Dumnezeu. Când omul și viața sa (biologică) devine binele suprem, Viața la care ne cheamă Hristos devine un ornament mitologic și contemplația este subordonată filantropiei.

Ce s-a pierdut este respectul față de inteligibil. L-au pierdut cei care, fără a „experia”, de fapt, Supra-raționalul, îl confundă cu anti-raționalul, întocmai nihilistilor. Deseori, tot ce a rămas este misologia. Cuvânt rarism azi, mai ales în teologie, „misologia” denuște ura față de rațiune, cea născută ba din neînțelegere, ba dintr-o aroganță a complexelor de inferioritate, ba din vreun alt fel de trufie. De pildă, un Sfânt Părinte scria că ar fi „mai bine să viețuiască omul cât mai simplu și să nu fie curios în privința vreunei învățături rezultate din studiul intelectual”. În mod contrar unor eventuale așteptări, însă, această poziție nu era susținută în contextul citatului, ci *denunțată*. Este vorba de erezia gnosimahilor, adică a celor ce luptă contra cunoașterii, criticată de Sfântul Ioan Damaschinul (*Împotriva ereziilor*, §88). În aceeași ordine de idei, foarte des neînțeles este celebrul sfat primit de Avva Antonie pe când era preocupat de nedreptățile lumii – „Antonie, ai grijă de ale tale!”. Recomandarea făcută vizează găsirea soluției *practice* adecvate problematicei *practice* în cauză, în locul căutării unei soluții teoretice „universale”, inadecvate și, oricum, inaccesibile uman. „Fă asta” – cu alte cuvinte – „în loc să iscodești Providența”. Acest sfat (care i-ar fi fost dat oricui n-ar fi înțeles că Dumnezeu ne poartă fiecărui de grijă într-un mod *strict personal*) nu incriminează însă în niciun fel dimensiunea *teoretică* a contemplării lui Dumnezeu. Faptul că această contemplare nu înseamnă vreo „iscodire” este neobosit descris de Sfântul Maxim Mărturisitorul în scrierile sale. Cu siguranță, acest tip de neînțelegeri au fost responsabile pentru geneza maximei calomnioase, pretins-universale și până astăzi atribuite ilicit Bisericii, „crede și nu cerceta”. Dar, din păcate, nu doar neînțelegerile, ci și aroganța și trufia „se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu” (2 Co 10, 5).

În ortodoxia ultimelor secole, dușmanul nu (mai) este necita operă a lui Toma (în caz că a fost vreodată), ci ignoranța și dezinteresul față de știință și față de o viziune de ansamblu insufletă, care să poată respinge într-un mod articulat, într-un mod *cuvântător* nihilismul postmodern, empirismul corectitudinii politice și ideologia „teoriei” de gen. Dar dacă așa stau lucrurile, de ce nu coboară Sfinții de azi în orașe, să mărturisească și să combată adevăratul dușman al Bisericii? Cu siguranță răspunsul este „pentru că așa îngăduie Domnul”. Dacă însă această îngăduire o fi un îndemn dat teologilor academici de a-și revizui atitudinea? „Căci tot ceea ce este descoperit, lumină este”, și pentru aceea se zice „*Deșteaptă-te cel ce dormi și te scoală din morți și te va lumina Hristos*” (Ef 5, 14). Dacă se întâmplă să trăim o provocare adresată de Dumnezeu teologiei universitare, a cărei legitimitate științifică începe să fie pusă sub semnul întrebării în ochii lumii?

Întorcându-ne în liniștea cuvintelor părintelui Sofronie, ele invită la altă întrebare: Ce poate face blândețea harică atunci când este hulită? Cu siguranță poate suferi, rugându-se și străduindu-se pentru atacator. Va suferi demn însă, nerenunțând niciodată la Adevăr, ci mărturisindu-L. Iată blândețea părintelui: Cuvântul cu rost este o înfăptuire, iar faptele sunt cuvântătoare pentru că au autori cuvântători. Cuvântul adevărat leagă sufletele și deschide porți. Desigur că până acolo e mult de străbătut și e greu. Cugetul este greu. Harul e soarele cel blând al infinit-de-linelor străfulgerări intuitive din răstimpuri, dar drumul cugetării rămâne greu, orice s-ar spune. Este greu în primul rând pentru că se cere să fie smerit, pe când cea mai râvnită reușită este să fi remarcat prin cuvânt, iar exploziile de artificii rămân cele mai rapide și ieftine distracții. Sobornicitatea înseamnă trecere peste ego, peste obsesia de a fi „altfel”. Apoi, drumul cugetării se arată a fi chiar și mai greu, fiindcă ceea ce se cere este să fie *întreg*, pe când ignoranța este păcatul cel mai nemărturisit. Dar iată că mărturisirea sa ușurează prima greutate: Recunoașterea limitelor dă smereniei suflare de viață.

(continuare în numărul următor)

Preot Leon Pop, *12 meditații la Săptămâna Patimilor*, Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 2020, 137 p.

Persoana lui Iisus Hristos a împărțit istoria umanității în două epoci: cea de dinainte de Întruparea Sa și cea de după Înviere. Moartea pe Cruce a Fiului Lui Dumnezeu și Învierea Sa au fost mijloacele prin care întreaga omenire a fost eliberată de sub „robia păcatului și a morții”. Săptămâna Patimilor a fost un timp al trădării, nedreptății, umilinței și asumării

suferinței totale de către Fiul lui Dumnezeu întrupat. Din iubire de oameni, El „S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-se până la moarte, și încă moarte pe cruce” (*Flp* 2, 8). Din punct de vedere liturgic această perioadă este una în care se reamintesc și se retrăiesc aceste momente din istoria mântuirii noastre, provocând pe cei care cred că „Viu este Dumnezeu” la dorința de schimbare a vieții și la îmbunătățire duhovnicească, la gândul cel bun, la mărturisire, iar mărturisirea, știm, are un dublu înțeles: 1. mărturisire a credinței și 2. mărturisire a păcatului în lumina adevărului revelat. Toate acestea le descoperim în scrisul părintelui Leon Pop care ne invită la „umplerea minții cu Hristos” prin rugăciune, meditație și lucrare.

Cartea preotului Leon Pop, paroh în localitatea Poiana Ilvei, din județul Bistrița-Năsăud, profesor de religie la Colegiul Național „George Coșbuc” și Colegiul Silvic „Transilvania” din Năsăud, autor al volumului *Ortodoxia la Năsăud* (Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2014), cuprinde 12 meditații: *Săptămâna Patimilor – Oglinda Adevărului; Toleranța și limitele ei; Și-și nu sau-sau; Provocările smochinului neroditor; Despre prietenie în noaptea patimilor; Iuda și atestatul la religie; Două reproșuri; Întristat de moarte îmi este sufletul*” (Mt 26, 38); *A fi sau a nu fi privit; Cine nu L-a răstignit pe Iisus; Din misterele puterii; Singurătatea dintre coloane*. Credem că numărul 12 nu a fost ales întâmplător. Cu siguranță autorul s-a gândit, în primul rând, la cele 12 Evanghelii care se citesc la Denia din Joia Mare și, totodată, la prezența acestui număr în Sfânta Scriptură, din cartea Genezei și până în Apocalipsă.

Titlurile meditațiilor ne îndeamnă la lectură, pentru că subiectele pe care autorul le analizează sunt de mare complexitate teologică și filosofică. În același timp temele tratate sunt prezente nu doar în lucrările de specialitate, academice ci, deseori apar în mass-media. Problema răstignirii lui Iisus, a suferinței Fiului lui Dumnezeu, a relației dintre creștinism și toleranță, a rolului pe care Iuda l-a avut în iconomia mântuirii sunt de interes pentru creștini, și nu numai. De asemenea evenimentele din săptămâna pămimii Domnului reflectă natura umană păcătoasă: „Desfășurarea patimilor Domnului Iisus Hristos ne luminează să înțelegem că natura umană este neputincioasă în a se mântui prin ea însăși, nu-și poate depăși prin ea însăși limita de a ieși de sub povara păcatului și a morții. În această „ogindă a adevărului” vedem multă mizerie morală umană, vedem neputința de a finaliza bunele intenții, dar vedem prin contrast iubirea lui Dumnezeu, jertfa Fiului Său pentru noi cei păcătoși și înțelegem că iubind crucea iubim iubirea lui Iisus” (p. 13). Legat de problema toleranței, una mereu prezentă în discursurile recente, autorul, interpretând momentul alungării negustorilor din templu, scrie: „[...] Iisus care fericise pe cei blânzi și care în următoarele sale patimi se va purta atât de blând, face acum o excepție: este intransigent, autoritar, violent chiar, căci lovește cu biciul și răstoarnă mesele. Este o atitudine agresivă și lipsită de toleranță. [...] Alungarea negustorilor îndeosebi arată că nu orice trebuie acceptat și tolerat. Există limite, și apărarea adevărului, a purității, dacă numai așa se poate, se face cu energie și determinare, nu doar cu toleranță” (p. 16).

Părintele Leon Pop abordează teme pline de profunzime teologică, spirituală, morală și de mare actualitate. Persoana și lucrarea Mântuitorului Iisus Hristos au schimbat sensul istoriei, dar în același timp și scopul vieții fiecăruia dintre noi: „Noi, cei ce trăim după Moartea și Învierea Domnului Iisus Hristos și facem parte din Biserica Sa, când păcătuim, «răstignim a doua oară pe Hristos». De aceea, nu ne putem spăla pe mâini ca Pilat și să credem că, dacă nu am fost acolo, pe Golgota, nu avem nici o participare, nici o vină, nici o responsabilitate. Și, cum «nu este om care să fie viu și să nu păcătuiască», întrebarea (dragul meu prieten) nu este cine L-a răstignit pe Iisus?, întrebarea este: cine nu L-a răstignit pe Iisus?...” (p. 118). Săptămâna Patimilor nu este, astfel, doar un moment petrecut în urmă cu peste 2000 de ani, ci este o prezență vie prin fiecare Sfântă Liturghie.

Lucrarea *12 meditații la Săptămâna Patimilor* se așază între scrierile de mare densitate teologică, descoperindu-ne un autor cu amintiri ziditoare de suflet și cu lecturi diverse care, toate, dau unitate scrisului său, prin care ne îndeamnă la lectură și meditație, conjugate cu întrebarea „cine nu L-a răstignit pe Iisus?”.

Dr. Călin Emilian Cira

Agenda PS Vasile

August 2020

2 august: În Duminica a VIII-a după Rusalii, la Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul obștii de la Mănăstirea Cormaia, protopopiatul Năsăud.

3-5 august: A participat la Sfânta Liturghie prin rostirea de ecfonise și binecuvântări, în mijlocul obștii de la Mănăstirea Cormaia, protopopiatul Năsăud.

6 august: Cu ocazia sărbătorii "Schimbarea la Față a Domnului", este prezent în mijlocul obștii de la Mănăstirea Cormaia, protopopiatul Năsăud.

7-8 august: A participat la Sfânta Liturghie prin rostirea de ecfonise și binecuvântări, în mijlocul obștii de la Mănăstirea Cormaia, protopopiatul Năsăud.

9 august: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul obștii de la Mănăstirea Cormaia, protopopiatul Năsăud.

15 august: Cu ocazia sărbătorii "Adormirea Maicii Domnului", participă la Sfânta Liturghie în capela din reședința personală.

16 august: În Duminica a X-a după Rusalii, în capela din reședința personală a participat la Sfânta Liturghie.

23 august: În Duminica a XI-a după Rusalii, participă la Sfânta Liturghie în capela din reședința personală.

29 august: Cu ocazia sărbătorii "Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul", în capela din reședința personală a participat la Sfânta Liturghie.

30 august: În Duminica a XII-a după Rusalii, participă la Sfânta Liturghie în capela din reședința personală.

A consemnat Pr. dr. Călin Ficior

Paul Siladi, *Riscul Iubirii, Despre buna întrebuințare spirituală a obișnuitului*, de Ed. Doxologia, Iași, 2019.

Paul Siladi se impune în mediul teologic prin felul în care reușește să-i facă prezenți pe părinții deșertului în viața contemporanilor. Ca argument al afirmației stă volumul *Orașul-deșert. Reflecții citadine despre Părinții pustiei* și numeroasele articole din presa bisericească, precum și recenta carte publicată la Editura Doxologia, *Riscul Iubirii*. Titlul cărții este surprinzător în raport cu conținutul, iar subtitlul ei – *Despre buna întrebuințarea spirituală a obișnuitului* – se dovedește a fi o promisiune deloc exagerată. Acest fapt este surprins prin tușele trasate de Nicolae Turcan, Mihai Neamțu și Teodor Baconschi în prezentările cărții. În fond, cartea este o sumă de texte care se dovedesc a proveni din diferitele etape spirituale și academice ale autorului, asta

dacă ne gândim la intensitatea și duhul scrierii.

Cartea însumează 29 de meditații distribuite în cinci secțiuni. Prin secțiunea „Convergențe” cititorul este introdus în universul cărții și în lipsa unei introduceri, este edificat în legătură cu logica meditațiilor: „dacă mintea ți-e cucerită de lucruri ultime, atunci înțelegi că miza fiecărei secunde trăite este veșnicia, că orice cuvânt adresat la întâmplare lasă urme pentru care ești responsabil, și că orice cuvânt și gând, fie ele oricât de tainice, se petrec sub ochii Domnului” (p. 12).

Nucleul dur al primei secțiuni, poate fi considerat eseu „Dumnezeul nostru și Dumnezeul părinților noștri”, întrucât în câteva fraze Paul Siladi, reușește să demonstreze cea ce pentru mulți teologi nu este clar: nu poți avea mistică fără dogmă, nu există creștinism viu fără fundamente dogmatice. Demonstrația autorului pornește de la următoarea interogație: de ce Dumnezeul nostru și de ce Dumnezeul părinților? Răspunsurile se răsfrâng în două direcții. În primul rând, la Dumnezeu se poate ajunge pe două căi. Fie moștenind credința părinților, fie descoperindu-o prin studiul personal și reflecție. Credința moștenită este rezistentă, monolitică, nu poate fi cu ușurință zdruncinată, numai că are dezavantajul lipsei de reflecție, ea fiind primită de-a gata. De cealaltă parte, credința la care ajungi prin propria căutare este o credință vie, dar fără rezistența celei moștenite printr-o lungă tradiție (pp. 13-14). În al doilea rând, se poate spune că Dumnezeul părinților noștri este o expresie a dogmei, iar Dumnezeul nostru este expresia misticii. Cele două însă, mistica și dogma, sunt inseparabile:

„fără jaloanele indicate de Tradiție, mistica riscă să decadă în psihologie (...) în măsura în care teologia este trăită, Dumnezeul părinților noștri, Dumnezeul dogmelor, devine și Dumnezeul nostru” (p. 16). Secțiunea este completată de eseuri cu titluri uimitoare: „Cine se spală pe față?” sau „Singur cu Singurul Dumnezeu”. Pornind de la asemenea titluri, într-un stil plăcut și fraze limpezi, autorul livrează omului grăbit un tipar de a fi în lume: „o inimă sensibilă și plină de dragoste nu poate reacționa altfel în fața greșelii celui alt, decât asumându-și-o ca pe a sa” (p. 27).

Secțiunea „Divergențe” este formată din cinci eseuri: „Scopuri, mijloace”, în care se argumentează că reflexul omului înspre compromis este eronat din punct de vedere creștin, adică scopul nu poate scuza mijloacele niciodată: „Răul nu poate exista fără binele sub chipul căruia se prezintă, pentru ca apoi să-l batjocorească. Răul are nevoie cel puțin de iluzia binelui, în vreme ce în ordinea duhovnicească binele nu are nevoie de rău pentru a se realiza. De aceea unde se recurge la mijloace rele – răutate, violență, minciună – acolo începe un târâm străin de Duhul lui Hristos” (p. 40).

Al doilea eseu vine în completarea celui dintâi și pune în oglindă două moduri ale lui „ca și cum”: ca și cum-ul ascetic, care în dezacord fiind cu superficialitatea sinelui se pune în acord cu adâncul nostru, și cel al ipocritului care este și rămâne în contradicție cu sine. Deși distincția este dificilă, teologul clujean reușește să arate elementul de demarcație între ele: „uneori cele două atitudini au o oarecare identitate formală. Elementul esențial care le deosebește este însă corectitudinea modelului asumat” (p. 45).

Al treilea eseu „Despre comunicare și patologii ale ei” este o reflecție asupra limbajului supra-tehnicizat al teologiei. Cuvântările codificate în limbajul de lemn pentru a fi în duhul tradiției, arată autorul, aduce un deserviciu însăși tradiției. Singurul limbaj de lemn permis și argumentat de tradiție este sunetul de toacă, pentru că altfel, tradiția îți permite să ai un limbaj personalizat, nuanțat și firesc. Cheia eliberării din robia limbii de lemn este, din punct de vedere al autorului, originalitatea: originalitatea nu înseamnă ruptură, revoltă și inconsecvență ci, dimpotrivă, originalitatea este asuma-

rea creatoare a fundamentelor, iar în cazul nostru a adevărilor de credință (...) . Originalitatea se naște din confruntarea personală cu marile idei ale teologiei și ale filosofiei” (pp. 51-52).

Secțiunea este completată de gânduri pe seama unei conferințe și a unui film. În „Ortodoxia mai mult sau mai puțin” sunt prezentate gândurile autorului pe marginea conferinței lui Andrei Pleșu la Cluj, și în „Sfințenia atipică” se aduce în discuție sfințenia neîncadrată în perfecțiune a părintelui Anatoli din filmul *Ostrov*. Un eseu electrizant despre o temă greșit înțeleasă astăzi, sfințenia.

Partea cărții intitulată „Ascetice” este întocmită din șapte eseuri („Ținerea de minte a răului”, „Riscul iubirii depline”, „Tortura prin speranță”, „Cu aripi slabe și vlaguite”, „Viața, și tăcând folosește; iar cuvântul, și strigând supără”, „Convertire și pocăință”, Convertirea – monahism și exil”) și ne amintește de preocupările autorului dintotdeauna. Conținutul secțiunii actualizează învățături patetice și nuanțează fenomenul convertirii.

Volumul este continuat de eseurile grupate în secțiunea „Teologice”. Citind cu atenție, primul eseu „False nemuriri”, ajungi să concluzionezi cu autorul că fuga noastră de moarte, în afara credinței, este o căutare zadarnică după nemurire. Iluzia medicală, continuarea noastră în pântecul lumii prin urmași și/sau ucenici și în cele din urmă prin opere sau cărți sunt căutări onorante, dar, ele pot avea un sens mai profund în momentul în care ne

asumăm mai întâi frica de moarte. Această frică „poate pune un bun început vieții duhovnicești, cea care ne așează într-o relație nesfârșită cu Dumnezeul Cel Viu, unica sursă a vieții (p. 102). Dacă primul eseu te convinge prin raționalitatea argumentării și validitate universală, în eseu „Anul Bisericesc sau istoria mântuirii ca o grădină” argumentele pot fi considerate neconvingătoare dacă vor fi citite de un ortodox din Africa.

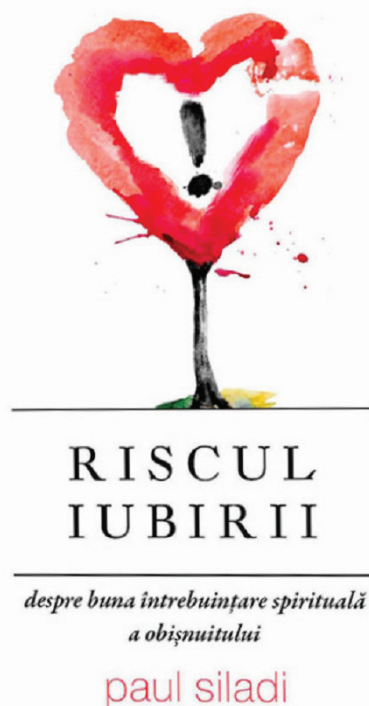
Nu la fel stau lucrurile în continuarea secțiunii, deoarece în eseu „Trei înțelegeri ale păcatului”, cu mult discernământ, sunt prezentate dimensiunile păcatului și etapele păcătuirii: etapa moral/juridică, etapa umanistă sau spirituală și etapa ontologică, toate argumentate biblic. Autoritatea patristică invocată este Sfântul Sofronie Saharov. Pornind de la

un gând al sfântului, teologul clujean evidențiază aspectul dosit de asumările superficiale ale creștinismului, anume: „păcatul nu este niciodată un act singular, cu consecințe strict la nivel sufletesc, personal. Dimpotrivă, păcatul afectează omul întreg, suflet și trup, și are consecințe asupra vieții întregii omeniri, se răsfrânge asupra sorții întregii lumi. Fiecare rău săvârșit are un destin similar transgresiunii primordiale, are consecințe cosmice. Dar pentru a le sesiza e nevoie de sensibilitate duhovnicească” (pp. 110-111). Secțiunea se încheie cu eseu „Trei atitudini patristice față de cultură”. Rândurile constitutive ale eseului pun în evidență dimensiunea salvifică a culturii, dar numai dacă aceasta este integrată cu smerenie și discernământ în sistemul valoric personal.

„Portrete” este intitulată ultima secțiune a cărții. În cadrul ei autorul ne prezintă bio-bibliografii a unor personalități precum: Octavian Paler, Leonid Uspensky, G. Florovsky, Serghei Bulgakov, Alexandr Men, Thomas Hopko sau Alexander Schmemmann.

Citită pe nerăsuflăte, cartea lui Paul Siladi se poate așeza în raftul literaturii exercițiilor spirituale, în compania unor teologi precum Carlo Maria Martini (*A pune ordine în viața proprie*), Timothy Radcliffe (*În pragul Misterului. Credința în timpuri de nesiguranță*) sau Silvano Fausti (*Prilej sau Ispită. Școala practică pentru a discerne și decide*).

Pr. drd. Grigore-Toma Someșan

† **BENEDICT Bistrițeanul**
EPISCOP VICAR AL ARHIEPISCOPIEI VADULUI,
FELEACULUI ȘI CLUJULUI

August 2020

1 august: de la ora 10⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Sfântul Ioan Iacob Hozevitul (Valea Gârbăului) din Protopopiatul Cluj I. La slujbă participă PC Pr. Dan Hognogi, Protopop de Cluj I și PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II; de la ora 18⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie și Utrenia la Mănăstirea Mihai-Vodă din Protopopiatul Turda. La finalul Privegherii rostește un cuvânt de învățătură.

2 august: de la ora 10⁰⁰, slujește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Cristeștii Ciceului din Protopopiatul Beclean; de la ora 20⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Corvinești (Protopopiatul Beclean). La slujbă participă și PC Pr. Doru Zinveliu, Protopop de Beclean.

3 august: program de audiențe la birou; de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Catedrala din Turda. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopop de Turda.

4 august: de la ora 19⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Feldru din Protopopiatul Năsăud. La slujbă participă și PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopop de Năsăud.

5 august: de la ora 18⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie, Paraclisul Maicii Domnului și Utrenia sărbătorii Schimbarea la Față a Domnului la Mănăstirea Parva (Protopopiatul Năsăud).

6 august: de la ora 10⁰⁰, la praznicul Schimbării la Față, cu ocazia hramului, săvârșește Sfânta Liturghie și predică la Mănăstirea Ilva Mare din Protopopiatul Năsăud. În continuare, binecuvântează Muzeul de Mineralogie – colecția personală „Ioan Șot”, aflat în incinta mănăstirii. Participă și PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopop de Năsăud; de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Sfântul Arhanghel Mihail din cartierul clujean Mărăști. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II.

7 august: program de audiențe la birou; de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Sfântul Nicolae din Gherla. Participă la slujbă și PC Pr. Paul Isip, Protopop de Gherla.

8 august:

vizitează tabăra de vară organizată de tinerii din cadrul ASCOR în localitatea Rogojel (Protopopiatul Huedin); de la ora 14⁰⁰, săvârșește slujba Sfeștaniei binecuvântând noua casă parohială și capela mortuară din localitatea Gădălin (Protopopiatul Cluj I). La finalul slujbei conferă „Ordinul Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” Preotului Paroh Adrian Mitrea și „Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni” D-lui Valentin Dorel Pojar, Primarul Comunei Jucu, pentru aportul deosebit atât în ridicarea capelei mortuare din localitate, cât și a casei parohiale. Este însoțit de PC Pr. Dan Hognogi, Protopop de Cluj I; de la ora 18⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie la Biserica aflată în campusul studentesc din Hașdeu (Cluj-Napoca).

9 august: de la ora 10⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Nașterea Domnului din cartierul clujean Gheorgheni (zona Hermes); de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Mănăstur. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II și PC Pr. Liviu Vidican-Manci, Directorul Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca.

10 august: de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Sfinții Trei Ierarhi din Bistrița. La slujbă participă și PC Pr. Alexandru Vidican, Protopop de Bistrița.

11 august: de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Cetatea Fetei din comuna Florești. Este însoțit de PC Pr. Dan Hognogi, Protopop de Cluj I.

12 august: de la ora 8⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie la Paraclisul Episcopal; program de audiențe la birou; de la ora 20⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Valea Drăganului (Protopopiatul Huedin). La slujbă participă și PC Pr. Dan Lupuțan, Protopop de Huedin.

13 august: de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Sfânta Treime din Dej. La slujbă participă și PC Pr. Ioan Buftea, Protopop de Dej.

14 august: de la ora 9⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică la

Mănăstirea Nicula (Protopopiatul Gherla); de la ora 18⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie urmată de Prohodul Maicii Domnului la Mănăstirea Dobric (Protopopiatul Beclean).

15 august: de Praznicul Adormirii Maicii Domnului, săvârșește Sfânta Liturghie și predică la Mănăstirea Dobric (Protopopiatul Beclean); de la ora 16⁰⁰, în Parohia Telcișor (Protopopiatul Năsăud), oficiază Sfânta Taină a Botezului pentru Alexandru Vasile, fiul Preotului Paroh Ovidiu Tofan.

16 august: de la ora 10⁰⁰, slujește Sfânta Liturghie și predică la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca. În cadrul slujbei hirotonește diacon pe teologul Ciprian Bugnariu.

19 august: de la ora 9⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvânt de învățătură la Mănăstirea Mihai-Vodă (Protopopiatul Turda), cu ocazia hramului istoric. În continuare, slujește Parastasul la împlinirea a 419 ani de la trecerea la cele veșnice a Domnitorului Mihai Viteazul, primul întregitor al neamului românesc. Este însoțit de Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Stanciu, Directorul Școlii Doctorale „Isidor Todoran” și de PC Pr. Alexandru Rus, Protopop de Turda.

20 august: vizită pastorală la Mănăstirea Cristorel (Protopopiatul Cluj I).

21 august: program de audiențe la birou; de la ora 23⁰⁰, săvârșește slujba de priveghere la Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă Cluj.

22 august: de la ora 12⁰⁰, în Catedrala din municipiul Turda, oficiază slujba Parastasului pentru adormiții în Domnul, Protopopul Iovian Murășianu și Preoteasa Lucreția, apoi participă la prezentarea cărții „Preoteasa Lucreția Murășianu și Societatea Ortodoxă Națională a femeilor române Turda”; de la ora 18⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie și Utrenia la Mănăstirea Mihai-Vodă din Protopopiatul Turda.

23 august: de la ora 10⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Tureni din Protopopiatul Turda. După slujbă, oficiază sfințirea capelei mortuare din aceeași localitate. Conferă „Crucea Transilvană” Doamnei Elena Daniela Mănăilă, Primarul Comunei Tureni, pentru aportul deosebit la ridicarea acestui edificiu; de la ora 17⁰⁰, săvârșește slujba de sfințire a casei parohiale din localitatea Jucu de Sus și hirotesește iconom pe Preotul Paroh Vasile Marius Abrudan. Acordă diplome de aleasă cinstire celor care s-au implicat în construirea casei parohiale. Este însoțit de PC Pr. Dan Hognogi, Protopop de Cluj I.

25 august: vizitează sediul Brutăriei „ARTOS” și al Tipografiei Renașterea a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și Căminul de îngrijire a vârstnicilor „Horațiu Iulian” din satul Popești. Este însoțit de DI Sorin Călea, consilier economic.

26 august: program de audiențe la birou.

27 august: în cimitirul de la Pasul Rotunda (Protopopiatul Năsăud), oficiază slujba Parastasului pentru soldații înmormântați acolo și sfințește noul monument închinat acestora. În continuare, binecuvântează troița ridicată de familia Ioan Șot din Pasul Rotunda. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopop de Năsăud și de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II.

28 august: program de audiențe la birou.

29 august: de la ora 10⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Sfântul Ioan Botezătorul din cartierul clujean Mărăști. La slujbă participă și PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II; de la ora 18⁰⁰ slujește Vecernia cu Litie în Parohia Sub Coastă din Protopopiatul Cluj I, anticipând hramul acesteia, Brăul Maicii Domnului (31 august).

30 august: de la ora 10⁰⁰, slujește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Dumbrăveni din Protopopiatul Beclean. Hirotesește sachelar pe Preotul Paroh Leon Drăgan și acordă „Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni” D-lui Iuga Vasile, Primarul Comunei Ciceu-Giurgești. Oferă diplome de aleasă cinstire celor care s-au implicat în buna organizare a lucrărilor desfășurate în parohie; în continuare, binecuvântează căminul cultural renovat din parohie.

31 august: de la ora 9⁰⁰, participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial; de la ora 12⁰⁰, susține examenul de Spiritualitate - restanțe, anul III, și Master, anul I, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

A consemnat Diaconul Sergiu Iustin Pop.

† **ANDREI**
MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI
SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

August 2020

1 august: În curtea bisericii din Șirioara, protopopiatul Beclean, împreună cu PS Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul, preoteasa Anamaria Silvia, soția părintelui paroh Radu Viorel Petri. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Pe scena special amenajată în curtea bisericii din Crișeni, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Sorin Moldovan), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Săvârșește slujba de sfințire a noului monument al eroilor din curtea bisericii.

2 august: În pridvorul Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăstur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Vasile Bancoș, Pr. Radu Onac și Pr. Nicolae Maja), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru ierodiacon pe monahul Matei Motentan de la Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” de la Băișoara, protopopiatul Turda. Conferă părintelui Nicolae Maja, Ordinul „Mihai Vodă”. Domnului Neculai Tofan îi acordă distincția „Crucea Transilvană”, iar domnului Vasile Bozga îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

Săvârșește slujba de binecuvântare a noului Centru Catehetic amenajat la demisolul Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăstur. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

3 august: Primește la reședință pe PCuv. Ierom. Rafail Noica de la Chilia „Sfinții Cuvioși Părinți Atoniți Siluan și Sofronie” de la Lăzești, județul Alba.

În curtea bisericii parohiei Gilău II (paroh: Pr. Iosif Hulpe), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

4 august: În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea posturilor de preot la parohiile Budești (protopopiatul Beclean) și Bonțida Sător (protopopiatul Gherla).

Pe altarul de vară al Mănăstirii „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul” de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin, participă la slujba Privegherii. Slujește Vecernia Mare cu Litie, rostește un cuvânt de învățătură și asistă la slujba Utreniei.

5 August (Sfântul Ioan Iacob Hozevitul): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în Biserica „Nașterea Maicii Domnului” din cartierul clujean Someșeni (parohi: Pr. Ioan Roman, Pr. Nicolae Pop și Pr. Ioan Avram), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Împreună cu preoții parohi și PC Pr. Alexandru Constantin Ciui, protopopul de Cluj II, se deplasează la locul unde se dorește ridicarea celei de-a doua biserici din cartierul Someșeni.

6 August (Schimbarea la Față a Domnului Hristos): Pe altarul de vară al mănăstirii de la Cheile Turzii, protopopiatul Turda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru ieromonah, pe seama bisericii mănăstirii, pe ierodiaconul Paisie Borza. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Oficiază slujba de sfințire a noii Capele Mortuare din Jucu Gară, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Silviu Cristian Rad). Rostește un cuvânt de învățătură. Conferă domnului Valentin Dorel Pojar, primarul comunei Jucu, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Săvârșește slujba de binecuvântare a noii case parohiale din Jucu Gară. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Hirotesește întru iconom stavrofor pe PC Pr. Ioan Tănase Chiș de la parohia „Sfântul Prooroc Daniel” de la Florești, protopopi-

Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, oficiind Dumnezeiasca Liturghie la Mănăstirea Dobric, 15 august, 2020.

atul Cluj I și întru iconom pe PC Pr. Marius Cristian Focșanu de la parohia Jucu de Mijloc, protopopiatul Cluj I.

Face o vizită pe șantierul noii case parohiale din Jucu de Jos, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Marius Vasile Abrudan).

7 august: În sala de ședințe a Prefecturii Cluj, participă la întâlnirea autorităților județene și locale, civile și militare, responsabile cu organizarea hramului Mănăstirii Nicula. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Capela Mortuară din cimitirul orașenesc din Huedin, oficiază o slujbă funebră la căpătâiul adormitei întru Domnul, Adriana, cumnata părintelui Horea Șaitiș de la capela Spitalului din oraș. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Pe altarul de vară al Bisericii „Sfânta Treime” din Huedin (paroh: Pr. Tudor Petrovici), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

8 august: La Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” se întâlnește cu preoții și credincioșii participanți la pelerinajul ce a avut loc anul trecut în țările de pe teritoriul fostei Republici Iugoslavia. În biserica mănăstirii oficiază o slujbă de Te-Deum, iar pe altarul de vară din incinta mănăstirii rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din Cuzdrioara, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Vasile Banc), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfinții Împărați Constantin și Elena” de la Dobric, protopopiatul Beclean. Se întâlnește cu obștea.

9 august: Săvârșește slujba de sfințire a noii biserici din filia Șendroaia a parohiei Molișet, protopopiatul Beclean. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Cristian Maței Țermure. Acordă fostului paroh, Pr. Simion Sigartău, distincția „Crucea Arhiepiscopală”.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesesește întru duhovnic pe PC Pr. Ioan Georgiu de la parohia Jichișu de Jos, protopopiatul Dej.

10 august: Primește la reședință pe PS Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord.

Face o vizită la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Nicula, protopopiatul Gherla, în vederea organizării hramului.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus, județul Maramureș, și se întâlnește cu obștea.

În biserica din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Împlinește tradiționalul ritual al întreitiei înconjurări a bisericii.

11 august: În cimitirul din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș, se reculege la mormintele părinților și bunicilor.

În biserica parohiei Livada, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Lucian Jurcan), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

12 august: Face o vizită pe șantierul de pictare în tehnica mozaic a Catedralei Mitropolitane. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” a parohiei Sângeorz-Băi I, protopopiatul Năsăud (paroh: Pr. Dacian Dumitru Șanta), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

13 august: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În cimitirul parohial din Mănăstirea, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Marcel Daniel Coroian), oficiază slujba de sfințire a noii Capele Mortuare. Rostește un cuvânt de învățătură. Acordă

domnului Tiberiu Zelencz, primarul comunei Mica, „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”.

În curtea Bisericii „Intrarea Maicii Domnului în Templu” (parohi: Prot. Alexandru Vidican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Acordă domnului Dorel Cosma, Directorul Palatului Culturii Bistrița și Președintele Internațional al Folclorului, distincția „Crucea Transilvană”.

Asistă la ineditul concert de pricesne susținut, în curtea Bisericii „de la Coroana”, de îndrăgita interpretă Paula Seling, căreia îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

14 august: La Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Nicula, protopopiatul Gherla, în debutul sărbătoririi hramului îi binecuvintează pe creștinii prezenți. Rostește un cuvânt duhovnicesc și de îndrumare la respectarea măsurilor dispuse de autorități pentru buna desfășurare a evenimentului în contextul actualei pandemii ce a cuprins lumea întreagă.

Pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, în ajunul hramului, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, la Hramul Mănăstirii Nicula, Protopopiatul Gherla, județul Cluj, 15 august 2020.

Hirotesesește întru arhidiacon pe ierodiaconul Gavril Bozga și pe ierodiaconul Gheorghe Mugur, viețuitori ai mănăstirii.

Începând cu ora 22.00, pe altarul de vară al mănăstirii de la Nicula, slujește Utrenia cu Prohodul Maicii Domnului. Participă la tradiționala procesiune cu icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni în jurul bisericii. Este însoțit de domnul Vasile Fluieraș de la Centrul Eparhial din Cluj-Napoca.

15 August (Adormirea Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, protopopiatul Gherla, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru ierodiacon, pe seama mănăstirii, pe monahul Sofronie Tușa.

În proximitatea Bisericii „Învierea Domnului” din Câmpia Turzii, protopopiatul Turda (parohi: Pr. Aurelian Cherecheș și Pr. Sebastian Zăhan), participă la Seara Culturală dedicată Sfinților Martiri Brâncoveni. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Vasile Fluieraș de la Centrul Eparhial din Cluj-Napoca.

16 August (Sfinții Martiri Brâncoveni): Săvârșește slujba de sfințire a noului Altar de vară al Mănăstirii „Sfinții Martiri Brâncoveni” de la Mărișel, protopopiatul Huedin.

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Mărișel, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon pe tânărul Florin Dorin Plosca.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesesește

întru duhovnic pe PC Pr. Bogdan-Ioan Pența de la parohia Hăl-măsău, protopopiatul Beclean.

17 august: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

18 – 26 august: Face o vizită în Bulgaria. Vizitează obiective turistice, bisericești și laice. Duminică, 23 august, împreună cu PS Evloghie, Episcop de Adrianopol, slujește Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Rila. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

27 august: Face o vizită la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” și „Sfânta Treime” de la Sinaia, județul Prahova. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

28 august: La Mănăstirea de la Cormaia, protopopiatul Năsăud, se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

29 August (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Cormaia, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Budești, protopopiatul Beclean, pe diaconul Florin Dorin Plosca. Hirotesesește întru iconom stavrofor pe PC Pr. Conf. Univ. Dr. Marin Cotețiu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din

Cluj-Napoca, cel care a restaurat pictura iconostasului din biserica monument istoric din incinta complexului monahal de la Cormaia.

Face o vizită pe șantierul de construcție al Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Sângeorz-Băi, protopopiatul Năsăud (paroh: Pr. Paul Gavrilăoie). Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie. Rostește un cuvânt de învățătură.

30 august: Oficiază slujba de resfințire a Bisericii „Sfântul Ioan Gură de Aur” din parohia Șirioara, protopopiatul Beclean. Săvârșește slujba de sfințire a noului Altar de vară din curtea bisericii. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Face o slujbă de pomenire pentru adormiții

întru Domnul, preoteasa Anamaria Silvia Petri, academicianul Emilian Popescu și pentru toți cei ce au avut de pățimit în urma Dictatului de la Viena. Hirotesesește întru iconom stavrofor pe părințele paroh Radu Viorel Petri. Conferă domnului Lucian Coman, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

Oficiază slujba de binecuvântare a noii case parohiale din Șirioara și cea de sfințire a noii Troițe amplasate la intrarea în curtea casei parohiale.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

31 august: Prezidează ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial în cadrul căreia investeste pe PC Pr. Cornel Coprean, de la Biserica „Nașterea Domnului” din cartierul clujean Gheorgheni, în funcția de consilier cultural, post rămas liber în urma mutării PC Pr. Bogdan Ivanov ca și cadru didactic titular la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Pe pietonalul din fața clădirii „Casino” din Parcul Central din Cluj-Napoca, participă la manifestarea organizată de primăria municipiului Cluj-Napoca cu prilejul Zilei Limbii Române. Rostește o alocuțiune. Este însoțit de PC Pr. Cornel Coprean, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită pe șantierul de pictură al Bisericii „Soborul Maicii Domnului” din cartierul clujean Făget (paroh: Pr. Petru Cotărlă). Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

A consemnat Arhid. Claudiu Ioan Grama

Părintele Liviu Șugar la ceas de bilanț

Pr. Iustin Tira

Pe curând, colegul și prietenul meu de o viață, *părintele Liviu Șugar* de la biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Bistrița, a trecut dintr-o ascultare într-o altfel de „ascultare”, adică din cea în care, o viață întreagă, i-a ascultat pe toți și i-a slujit, în cea în care poate să se mai asculte și pe sine. Să se aculte și să-și însoțească anii vieții cu roadele slujirii la Altarul Bisericii lui Hristos în cei 46 de ani de preoție. Și nu sunt puține. Dacă punem la socoteală și cei 9 ani de studii teologice, în care s-a pregătit pentru preoție, constatăm că anii nu sunt doar mulți, ci și plini de conținut.

Crescut de mama, rămasă văduvă, cu 6 copii, cel mai mic – Liviu – de doar 10 ani, a cunoscut de timpuriu privațiunile și greutățile unui trai cu multe lipsuri materiale. Absența tatălui a fost suplinită de dragostea mamei, de bucuria pe care o resimțea la slujbele din biserica pe care tatăl său o slujise în calitate de cântăreț, iar, ceva mai târziu, de ocrotirea și îndrumarea înțeleptului arhimandrit Mina Dobzeu, proaspăt eliberat din temnițele comuniste și numit ca preot paroh în Jimbor, județul Bistrița-Năsăud. Toți acești factori au contribuit la hotărârea lui de a se preocupa de școală, iar apoi, de a opta pentru teologie și preoție.

Ca elev al Seminarului Teologic din Cluj (1966-1971) și ca student al Institutului Teologic de grad universitar din Sibiu (1971-1975), în fiecare an școlar, a fost între premianții clasei. Rezultatele foarte bune la învățătură și la purtare, i-au adus nu numai aprecierea părintească a arhiepiscopului Teofil Herineanu, ci și mici burse și ajutoare financiare care-i erau de mare folos. Am evocat această perioadă pentru că ea explică parcursul mereu în urcare atât al preoției cât și al vieții părintelui Liviu Șugar.

Slujirea preoțească a început-o în anul 1974, în parohia Buza, protopopiatul Dej, județul Cluj, în vecinătatea plaiurilor natale. Condițiile mai mult decât modeste ale acelor

ani, au fost suplinite de râvna și entuziasmul tinereții. Așa se face că cei 8 ani de slujire au însemnat o adevărată revigorare duhovnicească a unei comunități parohiale aflate în declin. Cele pastoral-misionare au fost prioritare, dar în preocupările tânărului preot au fost și cele administrative, între care și construirea unei noi și moderne case parohiale. Toate acestea confirmau așteptările Chiriarhului, iar pe de altă parte îl pregăteau pentru o nouă etapă a pastorației sale, anume pentru cea din mediul urban.

Transferul la parohia „Sfinții Trei Ierarhi” din Bistrița – Catedrala ortodoxă, cum este numită de bistrițeni, în iunie 1982, și încredințarea responsabilității de paroh de către venerabilul arhiepiscop Teofil, a însemnat începutul celei de-a doua etape a preoției părintelui Liviu Șugar. Aceasta avea să dureze aproape patru decenii, adică până în iunie 2020, când s-a pensionat pentru limită de vârstă. Dominanta acestei perioade s-a caracterizat printr-o preoție cu dăruire și implicare, cu duhul pastoral-misionar mereu arzând, cu rezultate benefice atât pentru comunitatea parohială cât și pentru toți bistrițenii care, într-un fel sau altul, au beneficiat de o astfel de slujire.

În plan administrativ-economic, biserica parohială a intrat într-un amplu proces de reabilitare și modernizare și a fost îmbrăcată cu o splendidă pictură executată de către echipa pictorului bisericesc Mihail Fordea. Lucrările au fost încununate, de către arhiepiscopul Teofil, prin resfințirea săvârșită în data de 2 septembrie 1990.

După anii 90, în libertatea dobândită, s-a implicat activ în reintroducerea orei de religie în școlile de stat, fiind un adevărat deschizător de drumuri în 5 școli și licee din Bistrița. A fost cooptat ca membru în Consiliul Local Municipal, unde a avut o contribuție importantă, între altele la atribuirea de terenuri pentru construirea de biserici noi și edificarea unei moderne capele mortuare, de care bistrițenii aveau mare nevoie, precum și în alte proiecte social-filantropice benefice locuitorilor municipiului Bistrița.

Pe lângă acestea, predicile temeinic pregătite, de înaltă ținută teologică și intelectuală, ca și slujirea liturgică solemnă și impregnată de simțire duhovnicească, au fost elementele care, în timp, au adunat în jurul bisericii „Sfinții Trei Ierarhi”, o frumoasă și consistentă comunitate parohială. Această realitate s-a văzut limpede în ziua de 28 iunie a.c., când s-a desfășurat, într-un cadru festiv, solemnitatea retragerii sale la pensie. Momentul a fost consemnat, în detaliu, de către presa locală bistrițeană. Iată ce scria, între altele, jurnalistul Cosmin Botezat în *Ziar de Bistrița* din 3 iulie 2020: „După 38 de ani de slujire la altarul bisericii de pe Odobescu, la pensionare, preotul Liviu Șugar a avut parte de un moment înălțător, de mare încărcătură duhovnicească, credincioșii prezenți în număr mare au lăcrimat alături de preoți și i-au cântat «La mulți ani!» celui mai longeviv preot din Bistrița și unuia dintre cei mai buni oratori ai județului”.

Preoția părintelui Liviu Șugar, ca și a oricărui alt preot, nu se încheie odată cu pensionarea. Ea continuă să fie lucrătoare, dintr-o altă postură, dar la fel de benefică. Aceasta și pentru că „după ultimul vers al unei adevărate poezii nu se pune punct” (Lucian Blaga). Preoția și slujirea, ca și viața părintelui Liviu, a fost și este una adevărată, cu toate cele pe care le presupune ea, inclusiv greșeli și păcate. Acestea se înscriu în spusele unui alt înțelept al nemului românesc „Când nu trăiești e ușor să n-ai păcate” (Nicolae Iorga).

Ca prieten îi recomand să zăbovească cu răbdare asupra bilanțului de care pomeneam în titlu și va constata cât de multe sunt cele pentru care ar trebui să-I mulțumească lui Dumnezeu și oamenilor. Să-I mulțumească și să se bucure de toate cele ale preoției și vieții, împreună cu preoteasa *Silvia* și copiii lor minunați și ascultători de părinți: *Claudiu* cu soția *Dana* și fiica lor *Andra* și *Andreea* cu soțul ei *Bogdan*.

Și peste toate, nu uita că „numai operele mijlocii sunt ireproșabile, cele mari niciodată” (Lucian Blaga).

Hotărâri ale Sfântului Sinod adoptate în luna august

An ziua de marți, 21 iulie 2020, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfășurat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În ziua 11 iulie 2020, Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, în consultare cu Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, a desemnat prin vot secret doi candidați pentru scaunul vacant de Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților:

- Preasfințitul Părinte Calinic Botoșăneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor
- Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuț.

În data de 21 iulie a.c., Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preasfințitul Părinte Calinic Botoșăneanul cu 30 de voturi din 46 de voturi valid exprimate.

Alte hotărâri:

- La solicitarea Episcopiei Devei și Hunedoarei a fost aprobată înființarea unui post de arhieru-vicar.

- A fost aprobată înscrierea în Calendarul bisericesc pentru anul 2021, în secțiunea „Zile și date importante”, a *Duminicii Mironosiștelor* (a treia Duminică după Paști) ca *Duminica Femeilor creștine* și *Duminica Familiei Creștine* în apropierea zilei de 15 mai.

- A fost apreciată declararea de către Parlamentul României a zilei de 16 august ca *Ziua Națională pentru comemorarea martirilor Brâncoveni și de conștientizare a violențelor împotriva creștinilor*.

- A fost aprobată înscrierea în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a Sfintei Xenia din Petersburg (24 ianuarie).

- Au fost aprobate mai multe texte liturgice: *Acatistul și Paraclisul Maicii Domnului „Grabnic ascultătoarea”*; *Acatistul și Paraclisul Maicii Domnului „Potirul neseacă”*; *Acatistul Maicii Domnului „Potolește înfrustrările noastre”*; *Acatistul Maicii Domnului – îndrumătoarea și ocrotitoarea copiilor*; *Acatistul și Paraclisul Sf. Cuv. Paisie Aghioritul* (12 iulie); *Acatistul Sfinților Ierarhi Atanasie și Chiril, arhiepiscopi Alexandriei* (18 ianuarie), precum și includerea acestor texte în cărțile de cult ale Bisericii Ortodoxe Române.

- A fost aprobat *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Vicariatului Ortodox Ucrainean* din Biserica Ortodoxă Română.

Sfântul Sinod a luat act de:

- răspunsurile întâistătorilor Bisericii Ortodoxe autocefale adresate Patriarhului României referitoare la modalitatea de împărtășire a credincioșilor în cadrul Sfintei Liturghii în contextul pandemiei cu noul coronavirus. Toate Bisericile Ortodoxe autocefale rămân fidele tradiției liturgice ortodoxe de împărtășire a credincioșilor dintr-un singur Potir sfințit și cu o singură linguriță sfințită;

- contribuția Patriarhiei Române la sprijinirea persoanelor afectate de pandemia cu COVID-19 pe perioada stării de urgență. **Ajutorul cuantificabil financiar oferit de Biserica Ortodoxă Română a fost de 20.896.872 lei;**

- donarea a 4617 tablete și a altor dispozitive electronice oferite elevilor și cadrelor didactice la solicitarea Ministerului Educației și Cercetării;

- aprobarea noului *Statut pentru organizarea și funcționarea Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei* de către Ministerul Președinției, al Relațiilor cu Parlamentul și al Memoriei Democratice din Spania;

În perspectiva *alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale* din toamna anului 2020, Sfântul Sinod a reiterat faptul că Biserica Ortodoxă Română rămâne neutră din punct de vedere politic, dar îi îndeamnă pe toți cetățenii ortodocși să-și manifeste dreptul la vot având în vedere criteriile care vizează realizarea *binelui comunitar și promovarea valorilor creștine în societate*.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a mulțumit tuturor ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române care au sprijinit pe plan local dialogul cu autoritățile și au respectat îndrumările *Cancelariei Sfântului Sinod* în contextul pandemiei cu noul coronavirus (SARS-COV-2). Sfântul Sinod cere respectarea regulilor sanitare pe toată perioada pandemiei.

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:

PS Episcop-Vicar BENEDICT BISTRITĂNEANUL

Vicepreședinte onorific

PS Episcop-Vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:

Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor-șef:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. dr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Darius Echim, Pr. Călin Ficior, Arhid. Claudiu Ioan Grama, Cezar Login, Ierom. Maxim (Morariu), Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Nicoleta Pălimaru, Elena Pârnu, Protos. Simeon (Pintea), Diac. Sergiu Iustin Pop, Eugen Adrian Truță, Nicolae Turcan.

Pacea lumească și cea duhovnicească.

Interviu cu Preasfințitul Episcop Macarie (Drăgoi) al Europei de Nord

Despre pacea în lume – sau despre lipsa ei – se angajează mulți să vorbească, alunecând de multe ori spre interpretări disproporționate, din sfera funestului. Fiind în căutarea unei opinii pertinente și echilibrate, gândul nostru s-a îndreptat spre Preasfințitul Macarie Drăgoi al Europei de Nord, care din 2008 păstorește românii creștin-ortodocși de pe meleagurile răcoroase ale Scandinaviei. Fiind antrenat constant într-o luptă modernitate-tradiție, credință-ateism, prin contextul în care e menit să propovăduiască, Episcopul Macarie e una dintre puținele persoane care pot vorbi din proprie experiență atât despre aspectele ce amenință pacea din lume, cât și despre eforturile personale de a dobândi pacea interioară, pacea Domnului Iisus Hristos.

- Poate exista pace în afara Domnului nostru Iisus Hristos?

- Cred că trebuie să specificăm faptul că pacea lui Hristos este un dar al lui Dumnezeu pentru umanitatea căzută în păcat. Pacea în afara lui Hristos este pacea lumii căzute, care încearcă să atingă pacea edenică, în care nu era răutate între oameni și natură, dar nici între Adam și Eva, ca protopărinți ai neamului omenesc. Dacă privim astfel lucrurile vedem că pacea lumii este doar o umbră din pacea pe care o aduce Hristos, dar poate fi interpretată și ca o etapă în atingerea păcii lui Hristos.

- Poate pacea lumească să hrănească sufletele celor care nu caută sau nu cred în pacea lui Hristos? Mai cred oamenii în cuvintele Mântuitorului: „Pace vouă! Pacea mea o dau vouă. Nu precum dă lume vă dau Eu. Pacea pe care v-o dau Eu nu o poate lua nimeni de la voi”?

- Pacea lumească, în sensul în care o amintiți dumnea-voastră reprezintă starea de liniște interioară, de calm și meditație, care are legătură cu un anumit mod de raportare psihologică la avalanșa problemelor și evenimentelor societății de azi. Numai că această pace lumească nu oferă odihna sufletească pe care ne-o împărtășește Hristos. Pentru a primi însă pacea hristică, omul trebuie să creadă în El, să fie dispus a-și schimba axiologic toate prioritățile, astfel încât să răspundă chemării pe care Domnul i-o face. E acea stare de bucurie și de căutare a liniștii duhovnicești, pe care toți părinții pustiei, isihasții de odinioară sau cei de azi, recomandă să o căutăm. Poate că nu întâmplător Rugăciunea Inimii, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!, este atât de simplă și de odihnitoare. Pacea lui Hristos se păstrează în stare de bucurie și de rugăciune, de aceea, între darurile Duhului Sfânt pe care le amintește Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Galateni 5: 22-23, pacea lui Hristos nu e singulară, ci e amintită între celelalte virtuți împotriva cărora nu este nicio lege: „Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția inimii”. Dacă pacea lumii se pierde, e de la sine înțeles că și pacea lui Hristos se pierde fără efort personal și ajutor de la Domnul. Tocmai de aceea, Sfânta Biserică a rânduit a se citi fragmentul din Epistola către Galateni despre Darurile aduse de Hristos și întipărite în noi de Duhul Sfânt în cadrul Tainei Sfântului Maslu, slujbă în care omul bolnav sufletește primește dezlegare și ajutor pentru tămăduire.

- Unele țări încearcă din răspuțeri să obțină o pace lumească cât mai desăvârșită. Ce credeți că îi va putea face pe oameni să-și mai întoarcă privirea spre Dumnezeu într-o societate care pare să nu mai aibă nevoie de El?

- E firesc și recomandabil ca pacea lumească să fie așezată în societatea actuală. E normal, pentru că în sisteme antagoniste sau belicoase, nu se poate crea, dezvolta sau trăi decent. Din păcate nu e suficientă această pace, dacă nu se așază pe valorile supreme ale tuturor oamenilor. Vorbim cu toții de aceleași nevoi, de aceleași valori mundane, de drepturile omului și ale naturii, dar pierdem din vedere partea spirituală, duhovnicească a omului, care are ne-

voie de un alt tip de așezare. În ceea ce privește societatea care pare să nu mai aibă nevoie de El, v-aș spune că lucrurile nu stau chiar așa. Majoritatea covârșitoare a occidentalilor nu se mai raportează la Dumnezeu, oricum ar fi acesta exprimat. Nici la Dumnezeu creștinilor sau al altor credințe. De ce? Dintr-o greșită înțelegere a libertății, așa precum a făcut fiul cel risipitor, care a cerut drepturile părintești și a uitat de tatăl său. Noi, cei care locuim în Occident, vedem însă lucrarea lui Dumnezeu cu multe suflete care se întorc către Domnul, pe calea cea adevărată a Ortodoxiei. Nu sunt cazuri foarte multe, cuantificabile în cifre care să îi facă invidioși pe alții, dar le măsurăm în suflete răvnitoare, care ard după dragostea și pacea lui Hristos. Deși pare că, în Occident, Dumnezeu a fost alungat din societate, sunt multe inimi care îngenunchează și liturghisesc pentru pacea lumii.

- Pacea sufletească e din ce în ce mai mult căutată doar prin meditații budiste care se concentrează asupra eului nostru. Relațiile cu ceilalți sunt aparent frumoase datorită unei politeți uneori prefăcute. Mai sunt dispuși oamenii postmoderni să obțină adevărata pace sufletească prin jertfa de sine pentru aproapele și pentru Dumnezeu?

- Aveți dreptate în ceea ce privește modul în care omul vestic caută pacea. Putem vorbi de foarte multe forme de meditație, nu doar budiste, pentru că neo-religiozitatea occidentală cunoaște forme diverse de exprimare. De fapt, religiosul occidental se raportează la om ca la un indicator de piață, un exponent de marketing. Ceea ce are nevoie omul se fabrică, și aici nu mă refer doar la cele

materiale. Zbuciumul interior are cauze interne și externe și atunci toate metodele de liniștire, de desăvârșire personală și profesională, toate conferințele coaching și sesiunile de training de autodepășire devin produse ale pieței, pentru că omul postmodern le cere. Prea puțini observă că în Hristos și în Biserică toate nevoile noastre trupesti și sufletești se desăvârșesc. Din păcate, Occidentul nu a cunoscut Ortodoxia în profunzimile ei, așa cum s-a întâmplat în Estul Europei. Înțelegem zbuciumul lor și prin prisma atâtor mișcări reformatoare și protestatare, astfel încât omul de azi nu se mai poate raporta la o tradiție fixă, ci la una care a suferit mutații dintre cele mai mari, în raport cu celelalte valori cultural-istorice pe care le-a primit. De aceea, îi este poate mai greu occidentalului să se raporteze, precum est-europeanul, la niște repere atât de evidente, precum cele din Biserică. În Occident, omul este îndemnat să se autodepășească, cultivându-se imaginea omului atotputernic. În Orient, însă, s-a repetat la fiecare rugăciune particulară sau eclesială, acel atât de banal Doamne miluiește, care îl așază pe om în adevărata poziție față de Creatorul Său.

Omul post-modern este corect politic, iar aceasta nu i se poate reproșa, cel puțin din prisma a ceea ce am amintit mai sus, legat de bagajul cultural al Occidentului. Acesta nu mai are multe repere socio-religioase, pe care noi le considerăm fundamentale în definierea noastră ontologică. Conceptul de jertfă nu se mai regăsește aproape nicăieri în Occident, deci nu mai poate fi vorba de jertfa de sine pentru aproapele și Dumnezeu. Cu toate acestea, sunt oameni extraordinari de buni, care își îngrijesc săracii și bătrânii cu multă conștiinciozitate. Dacă am privi această deschidere ca pe o dăruire de sine pentru ceilalți, am vedea ce fond foarte bun se află în acești

oameni. Poate că uneori politețea lor este prefăcută, dar în cele mai multe cazuri sunt oameni a căror bunătate nu are nevoie de o față de prezentare diferită de cea pe care o afișează zilnic.

Încercările acestora de a-și defini o societate perfectă rezidă din nevoia interioară a unei lumi perfecte. Pentru că și-au pierdut reperele eshatologice, au încercat să o construiască aici, pe pământ, iar pentru aceasta nu pot fi condamnați. Datoria noastră este de a-L trăi pe Hristos într-o asemenea măsură, încât acești occidentali care caută sensurile profunde ale existenței să se atașeze de valorile Ortodoxiei cu dragoste și credință curată, precum și cu râvnă sfântă față de Hristos.

- Lipsa războiului interior pentru dobândirea lui Dumnezeu duce în timp la o pace a morții exterioare?

- Se prea poate. Nu este însă obligatoriu ca cei care au o așa zisă pace interioară să fie cu adevărat făcători de pace. Sfântul Nicodim Aghioritul ne vorbește despre Războiul Nevăzut. Acest război nu cunoaște vreme de odihnă, decât atunci când mergem la Hristos, la loc de odihnă. Războiul interior se poate duce într-o stare de mare liniște sufletească. Mulți din sfinții Bisericii, după mărturiile din Pateric, au luptat duhovnicește, căutând și trăind o pace pe care lumea nu o avea. De aceea, unii monahi în pustie erau mai războiți decât cei din cetate, iar unii monahi din cetate erau în mai mare liniște decât cei din pustie. Din păcate, cel care nu luptă în sine cu propriile neputințe și nu se raportează la Hristos, ca la singurul reper valabil într-o lume strâmbă, riscă să fie luat prin surprindere de lumea exterioară. Unora li se atrofiază voința și nu mai vor să se zbată pentru vreun ideal, decât dacă le oferă un beneficiu imediat. Altor li se pervertește de tot rațiunea și luptă pe idealuri false, precum drepturile femeilor împotriva dreptului la viață a celor nenăscuți sau drepturile minoritarilor împotriva majoritarilor etc.

- Poate o falsă pace interioară să asigure pacea exterioară?

- Nu poate să o asigure, dar nici nu putem spune că nu ar putea produce vreun efect. Omul este un căutător de sens, chiar dacă nu știe ce anume și unde trebuie să caute. Suntem pe o mare involburată și mergem unde ne duc valurile, fără să știm exact unde vrem să ajungem. Știm că dorim să ajungem la mal, dar nu știm unde este acesta. Pacea exterioară este un deziderat, o așteptare firească în care să ne trăim deplin viața în Hristos. Pacea interioară e foarte greu de obținut, dar, după cum spune Părintele Sofronie Saharov, este și mai greu de păstrat. Toate slujbele noastre încep cu șirul de cereri al ecteniei mari, între primele din acestea fiind pentru pacea a toată lumea și pentru statornicia sfințelor lui Dumnezeu Bisericii. De ce oare? Tocmai pentru a ne da seama că pacea interioară este strâns legată de pacea interioară pe care o dobândim în rugăciunea Bisericii. Noi oferim pacea lui Dumnezeu în toate slujbele Bisericii, nediscreționar, tuturor. Binecuvântarea primită de la Mântuitorul Hristos, Cel Răstignit și Înviat – Pace vouă! – o împărtășim mereu de la altar prin cuvintele: Pace tuturor! Cu toate acestea, unii din cei care participă la slujbe dobândesc pace mai mult decât alții, pentru că își interiorizează deplin pacea lui Hristos, ca mai apoi să o ofere prin felul lor de a fi și celorlalți.

Pacea interioară nu poate fi falsă sau, cel puțin, nu se definește. Dacă în exterior încercăm să fim împăcați cu toți, în forul nostru interior, acolo unde conștiința trează în Hristos ne judecă, nu putem să umblăm cu jumătăți de măsură. De aceea nu cred că putem vorbi prea ușor de o falsă pace interioară, care să epateze pentru susținerea păcii exterioare.

- Norvegia, una dintre țările scandinave în care păstoriți de mai mulți ani deja, este și una dintre primele țări europene care a renunțat treptat la majoritatea valorilor creștine, făcând nenumărate compromisuri morale în numele unei presupuse păci lumești. Care vor fi consecințele reale ale acestor măsuri ce devin tot mai adânc implementate în mentalitatea oamenilor?

- Să știți că în Norvegia trăiesc multe familii frumoase de români, care și-au făcut acolo un rost al lor. Au servicii stabile, și-au cumpărat case, sunt la Sfintele Liturghii în jurul Altarelor Euharistice cu preoții lor și se cuminecă din Sfântul Potir, pentru a se uni deplin cu Hristos. Dacă Norvegia ar fi fost o țară închisă, cu reguli constrângătoare pentru cei de alte credințe, am fi suferit și noi. În această societate regulile se respectă cu strictețe, iar noi am învățat să le

respectăm aidoma. Numai că în inima noastră, la serviciul pe care îl avem, la masa din casă ne rugăm și trăim ortodox, luptându-ne ca împreună cu pruncii noștri să nu ne pierdem identitatea. Nu suntem de acord cu mult aspecte din legislație care vizează laxismul moral sau devierile sexuale, pentru că devin repere pentru copiii noștri, însă ne asumăm această stare de spirit pentru a sluji euharistic românilor greu încercați sufletește care locuiesc în Norvegia. Situația, din punct de vedere moral, nu este deloc îmbucurătoare, iar predicțiile nu se arată deloc a schimba în vreun fel această stare. Sunt mulți emigranți, sunt multe credințe, sunt multe orientări și, cu adevărat, sunt multe compromisuri care se fac în numele acestei păci.

Însă aș dori să facem o analiză sinceră și pertinentă a ceea ce se întâmplă nu în spațiul scandinav, secătuit de tradițiile și valorile moralei creștin ortodoxe, ci a spațiului românesc, creștinat de Sfântul Apostol Andrei. Mergeți în tribunalele și sălile de judecată din țară și vedeți câți semeni de-ai noștri, ortodocși din tată în fiu, nu se judecă cu rudenii, cu vecinul sau cu consăteanul său? Câți nu încearcă să se îndreptățească azi în fața instanțelor de judecată pentru că nu mai văd în preotul din sat, în duhovnicul de la mănăstire, instanța morală care îl echilibra atunci când greșea, care îl învăța atunci când nu știa ce și cum să facă. De aceea, înclin să cred, că nu suntem mai buni decât moștenim ceva, atâta vreme cât nu reușim să trăim autentic această moștenire. Sunt profund marcat în toate slujirile pe care le am de simplitatea și sinceritatea oamenilor. În țară văd multe chipuri luminoase care își dăruiesc ființa lor lui Hristos. Dar în Occident văd adulți și tineri care, descoperindu-L pe Hristos, caută să Îl trăiască deplin în cotidianul existenței lor. Perspectivele de acasă par foarte triste, dacă analizăm rata avorturilor și a divorțurilor. Unde vom ajunge? Așa cum nu putem să oferim predictibilitate la ceea ce vor trăi românii noștri acasă, în fața provocărilor tot mai diverse din societatea contemporană, așa nu putem spune nici ceea ce se va întâmpla în Occident. Ceea ce putem spune cu siguranță este că nimic din ceea ce nu este îngăduit de Dumnezeu, nu se va întâmpla. Noi suntem datori să ne rugăm, să ne găsim pacea interioară oriunde ne-am afla, pentru a împărtăși această pace și lumii întregi. E momentul să conștientizăm că numai împreună, strâns uniți în jurul lui Dumnezeu și a Bisericii, putem răzbi prin încercările lumii.

Responsabilitatea: chemare, răbdare, iertare

Anca Bivolariu

uvântul *responsabilitate* vine din latinescul *respondere* care înseamnă *a fi garantul cuiva* sau din *sponsio* care înseamnă *promisiune*. Când am citit etimologia acestui cuvânt, gândul pe care l-am avut a fost că, într-adevăr, Părintele Dumitru Stăniloae avea dreptate când a spus că Dumnezeu a venit pe pământ pentru a-l reînvăța pe om responsabilitatea, căci El este prototipul responsabilității și al grijii pentru celălalt încă de la întemeierea lumii.

Omul a pierdut acest sentiment al compasiunii și al înțelegerii aproapelui atunci când a mâncat din rodul pomului celui din mijlocul Raiului, dar nu și-a asumat păcatul și vina de a nu fi ascultat de Dumnezeu, ci a arătat cu degetul spre cel de lângă el. Omul s-a dezis atunci de aproapele său și, prin aceasta, poate mai mult decât prin neascultare, a pierdut legătura cu Dumnezeul-Treime, Jertfelnicie și Iubire fără hotar.

Noua rânduială a lui Dumnezeu cu omul îl smerea pe cel din urmă și îi amintea că pământ este și în pământ se va întoarce. Dumnezeu i-a spus bărbatului că în sudoarea frunții își va câștiga pâinea, iar femeii că în dureri va naște copii. Căzuți și izgoniți din Rai, înfruntând greul și pământul blestemat pentru greșeala lor, Adam și Eva ar fi trebuit să îl redescopere pe „celălalt”, să învețe să îl ocrotească și să îl iubească.

Dar încă înainte de a face ei aceasta și în pofida căderii lor, Dumnezeul-Responsabilitate a promis că va trimite un Mântuitor. Iar peste veacuri, Dumnezeu chiar a coborât pe pământul cu spini și pălămidă și a purtat pe cap spinii blestemați pe care pământul îi odrăslea pentru om. Ca un semn că Dumnezeu a fost mereu lângă noi. Sub fiecare spin, în fiecare osteneală și în fiecare întâlnire cu

răul și cu greul, El a fost lângă om. Mai mult, la venirea Sa pe pământ, Fiul lui Dumnezeu S-a lăsat pironit pe lemn de omul care, orbit, nu-și recunoștea Făcătorul. Iar de acolo, de pe crucea înfiptă în mijlocul pământului, al istoriei și al timpului, Dumnezeu ne cheamă și acum, veșnic, pe toți la El.

Viața noastră pe pământ e o trecere spre un dincolo, pe care unii îl bănuiesc și îl caută, iar alții nu. Și în ceea ce ar trebui să fie urcușul nostru spre Dumnezeu, ne întâlnim cu toți cu lumea, cu aproapele și cu ce e egoist și fugăr în noi înșine. Uneori ni se pare că de unii singuri am fi stâlpi de foc care ar urca până la Dumnezeu, dar Părinții Bisericii ne spun că de la aproapele vine viața sau moartea. Întâlnirea cu celălalt e capitală și e cel mai bun termometru pentru viața noastră duhovnicească. Ea ne arată cât de calzi sau de reci suntem.

Fără temelia iubirii și a asumării celui alt omul nu poate urca la asemănarea cu Dumnezeu. Dar omul este slab și prins în chinurile egoismului și uneori pare că nici cu gândul nu ne putem apropia de o așa lucrare. Însă Dumnezeu îl întărește pe cale și vrea să-l ridice pe om. Îi dă șansă după șansă și posibilitate de a se depăși. Atunci când Cain era pe punctul de a greși, Dumnezeu i-a vorbit și i-a zis: *păcatul bate la ușă și caută să te târască, dar tu biruieste!* (Facere 4: 7). Adam și Eva se uciseseră unul pe altul în inima lor atunci când s-au dezis unul de altul. Dar Cain n-a greșit doar cu gândul, ci a făcut păcatul uciderii chiar cu fapta. El s-a aruncat asupra fratelui pe care îl pizmuia și l-a omorât. Așa a devenit el un fugăr pe pământ, și omul a continuat să cadă din rău în mai rău și a părăsit dragostea care îl asemena cu Dumnezeu. Și pentru noi, graba la treburile noastre și fuga de celălalt e semnul că am greșit sau că suntem pe drumul spre greșeală. Căci egoismul sapă încet, dar sigur, peretele sufletului.

Și Hristos S-a grăbit, dar El S-a grăbit în cealaltă direcție: El a alergat să Se întâlnească cu omul pentru care Se simțea responsabil și a cărui vină Și-a asumat-o El într-un act de responsabilitate până la moarte. Crucea e o durere și o suferință. Dar e mai mult de atât; durerea e doar o consecință a unei dragoste asumate până la capăt. Poți urca spre Dumnezeu doar împreună cu fratele pe care trebuie să-l porți pe umeri. În fratele tău ești tu însuși rănit și batjocorit de vrăjmașul și pizmașul cel înțeleghător. Iar dacă cuprinzi acest lucru și vrei să te întâlnești viu și real cu cel de lângă tine, îți vei răstigni voia uneori și vei reînvăța responsabilitatea.

Aceasta te fixează parcă în cuie, te pironeste și nu te mai lasă să umbli aiurea nici cu gândul, nici cu vorba, nici cu fapta. Dar lucrarea și răbdarea aceasta e mireasmă bineplăcută care Îl cheamă pe Dumnezeu la noi. În purtarea greului alături de fratele nostru, punem și noi umărul sub crucea lui Hristos. Începem să ne asemănăm Lui. În strădania de a lucra responsabilitatea și atenția la celălalt găsim ieșire din iadul și plictisul nostru. Căci responsabilitatea ne dezbracă de ale noastre și ne pune goi în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Ne scoate din părelnicii și prefăcătorii.

Uneori ne grăbim să-l scoatem pe cel de lângă noi din întuneric, fără să ne dăm seama că noi înșine abia băjbăim prin întuneric. Și poate că, uneori, cu răvna noastră chiar reușim câte ceva. Dar dacă nu punem sufletul cu adevărat pentru celălalt, mai devreme sau mai târziu totul se năruie

și se afundă în mândrie și fățarnicie. Căci întunericul din noi ne ispitește mereu și mereu. A fi împreună cu celălalt de o manieră responsabilă și care să nu constrângă poate însemna uneori a fi doar lângă el, acolo unde e el; oblojind răni, ascultând pur și simplu, dar fără a încerca să-l scoți spre ceea ce e pentru tine lumină. Lumina o va aduce Hristos pentru fiecare, când și cum va considera El. Poate nou, poate neașteptat, cu siguranță altfel decât ne închipuim noi de multe ori.

Am auzit odată o povestire despre un om care a mers în iad și pentru care au venit să mijlocească mai întâi prietenii, apoi rudeniile, toți rugându-L pe Dumnezeu să îl slobozească din gheenă. Nimeni n-a izbutit nimic. Iar la final a venit mama acelui om, care a cerut să se deschidă porțile iadului ca să intre și ea acolo. Dragostea și sentimentul ei de răspundere o făceau să-și dorească să fie cu copilul ei oriunde, oricum. Iar această chezașuire a fost de fapt salvarea amândurora. A înțelege greul cuiva e a admite că și noi suntem slabi și putem cădea la orice pas; e a cuprinde că fără Dumnezeu nu putem face nimic.

Tot depănând la ghemul re-*responsabilizării* ajungem și la smerenie și la a ne vedea pe noi înșine precum suntem. Deschiderea inimii spre celălalt și participarea la suferința lui ne cheamă la realitatea și prezentul unui aici și acum în care e necesar să ieși din comoditate și să faci poruncile lui Dumnezeu. Înțelegi că ceea ce îți scoate Dumnezeu în cale e o treaptă de urcare spre ceva ce te depășește. Dar doar cel care moare se poate trezi la viața veșnică.

Tot responsabilitatea te învață și tăcerea, și ascultarea. Nu poți să auzi necazul nimănui câtă vreme ești foarte preocupat de al tău. Devii vigilent și atent și prezent doar în măsura în care te străduiești să iubești. Dincolo de orice, compătimirea e o revenire la chipul lui Dumnezeu din noi. Uneori nu poți face mult. Poate doar să ascuți și să nu judeci, să nu ridici cuvânt de împotrivire. Dar, de cele mai multe ori, în loc să ne ajutăm unii pe alții în urcarea spre Dumnezeu, noi coborâm împreună. E și aceasta o împreună-lucrare, dar fără urmă de responsabilitate și e spre moarte.

În relațiile dintre noi uneori nu putem ierta nici măcar ofensele aduse altora, darămite cele aduse nouă. Nu reușim să vedem că în spatele celui care greșește stă tatăl minciunii și al înșelăciunii. Și greșim și noi, și uităm responsabilitatea. Cuvinte ca cele ale Părintelui Antonie de Suroj din cartea sa, *Taina iertării. Taina tămăduirii*, par atât de greu de urmat, dar, citind, simți adevărul din ele și dorința de a te strădui măcar puțin pe calea învățării urmărilor lui Hristos: „Să uiți nu înseamnă să ierți. Iertarea înseamnă să-l vezi pe om așa cum e, cu păcatul său și cu ceea ce îl face să fie insuportabil, și să spui: Te voi purta ca pe o cruce, te voi purta până în Împărăția lui Dumnezeu, fie că vrei, fie că nu. Bun sau rău, eu te voi purta pe umerii mei, te voi aduce la Domnul și-I voi spune: «Doamne, l-am purtat pe acest om în tot timpul vieții mele, pentru că mi-a fost teamă să nu se piardă. Acum iartă-l și Tu, în numele iertării mele!... »”

Mântuitorul aceasta a făcut. A iertat, a asumat, a purtat pe om pe umeri și cu grăbire l-a dus în sânul Treimii după Învierea Sa. Iar noi suntem chemați să Îl urmăm pilda. Responsabilitatea noastră față de orice om este ca prin felul în care trăim, mai mult decât prin altceva, să Îl ducem spre Dumnezeu. Iar pentru aceasta e nevoie să ne străduim să nu mai judecăm și să nu mai credem că știm noi mai bine. Să nu mai invidiem și să nu mai pizmuim. Dar cu greu putem noi face acestea și astfel nor de păcate se ridică între noi și fratele, între noi toți și Dumnezeu. Diavolul vine să culeagă roadele semințelor lui și ne cheamă în întunericul din afară, unde el e stăpânitor. Cum va fi fiind acea lume din care îngerii Domnului vor scoate toate pildele de păcătuire? Cum va fi fiind o lume fără urmă de gând rău și patimă, în care oamenii se vor vedea curați ca niște prunci cu ochi de cer?

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:

Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300

revista.filocalia@yahoo.com